

Інститут Медіа Права

**Прозорість власності
у сфері ЗМІ**

2006

ЗМІСТ

Стан прозорості медіа власності в Україні <i>Аналітичний звіт Інститут Медіа Права</i>	2
Рекомендація Ради Європи № R (94) 13 Про заходи щодо сприяння прозорості ЗМІ	5
Коментарии к Рекомендации № R (94) 13 Комитета Министров Совета Европы государствам-участникам «О мерах обеспечения прозрачности СМИ»	8
Правовое регулирование концентрации и прозрачности СМИ <i>Программа сравнительного права и политики СМИ Оксфордского университета</i>	17
Прозорість медіа власності по-македонськи <i>Тетяна Родіонова, Інститут Медіа Права</i>	21
Закон Республіки Македонія «Про телебачення і радіомовлення»	23
Хто і як володіє "1+1", «Українська правда»	26
Чи заборонять в Україні офшорам контролювати телевізійні компанії? <i>Наталія Данькова, «Телекритика»</i>	29
Схема власності ЗАТ "Українська Незалежна ТВ-Корпорація" (телеканал "ІНТЕР")	31

СТАН ПРОЗОРОСТІ МЕДІА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Аналітичний звіт
Інститут Медіа Права
19 квітня 2006 рік

Відповідно до Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (94) 13 „Про заходи щодо сприяння прозорості ЗМІ“, прозорість у сфері засобів масової інформації потрібна для того, щоб дати членам громади можливість формувати думку про те, яку цінність має інформація, ідеї та міркування, що їх поширюють засоби масової інформації. Прозорість є передумовою плюралізму і різноманітності ЗМІ, що необхідні для функціонування демократичного суспільства. Прозорість власності також є важливою складовою боротьби проти надмірної концентрації.

Формулювання проблеми щодо України

Про наявність проблеми з прозорістю власності в Україні останнім часом говорять багато на різних рівнях. Нижче подається лише декілька прикладів. Зокрема Парламентська Асамблея Ради Європи у своїй Резолюції №1466 (2005) „Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною“ закликала органи влади України для покращення умов функціонування плюралістичної демократії в країні „...гарантувати прозорість власності на засоби масової інформації“.

Важливість прозорості Президент України підкреслив у своєму Указі „Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи“ від 20 січня 2006 року, де одним із завдань Міністерства юстиції України та Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення визначено підготувати на подати в установленому порядку Кабінету Міністрів України для наступного внесення на розгляд Верховної Ради України проект закону „про внесення змін до деяких законів України щодо гарантування прозорості відносин власності щодо засобів масової інформації“.

У рамках виконання Розпорядження Президента України від 19 липня 2005 року „Про підготовку щорічного послання Президента України до Верховної Ради України“ була підготовлена доповідь „Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році“, яку Президент України презентував у Верховній Раді 9 лютого 2006 року. У доповіді Президента України також зазначається, що „стосунки власників і медіа все ще залишаються непрозорими, так само як і фінансово-господарська діяльність ЗМІ“.

Визначення власника у новому законі про телебачення і радіомовлення

З 1 березня 2006 року набрала чинності нова редакція Закону України „Про телебачення і радіомовлення“. Однією з новел закону стало визначення „власника“. У статті першій Закону вказано, що „власник телерадіоорганізації – фізична або юридична особа, яка набула права власності на телерадіоорганізацію або на частку її статутного фонду шляхом заснування чи в інший передбачений законодавством спосіб“. Однак, таке визначення насправді нічого не додає з точки зору прозорості, а лише заплутує, оскільки воно є неоднозначним. Якщо проаналізувати визначення власника, то можна прийти до висновку, що власник включає в себе традиційних засновників, а також, інших учасників, які отримали частку вже після заснування. Тобто, по суті, власники це лише перший рівень учасників телерадіоорганізації, а отже інформація про інших осіб, які реально контролюють телерадіоорганізацію визначенням не охоплюється.

Подальше використання в законі термінів „власник“ та „засновник“ ще більше заплутує, оскільки в одних випадках ці терміни подаються як начебто різні, а в інших випадках – як однакові. Так, відомості про засновника (засновників) та власника (власників) телерадіоорганізації повинні міститися у заяві про видачу (продовження) ліцензії на мовлення (стаття 24 Закону), відомості про власників і засновників телерадіоорганізації вносяться до Державного реєстру телерадіоорганізацій України (стаття 38 Закону), хоча серед обов'язкових додатків до ліцензії на мовлення є відомості про власників (співвласників) організації-ліцензіата, але немає аналогічної вимоги до засновників (пункт 4 статті 27 Закону). Також термін „власник“ вживається у контексті редакційних статутів, згідно зі статтею 57 Закону власник телерадіоорганізації або уповноважений ним орган затверджує редакційний статут; власник телерадіоорганізації не має права втручатися у творчу діяльність телерадіоорганізації в інший спосіб, ніж через внесення змін до редакційного статуту телерадіоорганізації; редакційний статут телерадіоорганізації передбачає створення редакційної ради, половина складу якої призначається власником

телерадіоорганізації або уповноваженим ним органом, а половина обирається творчим колективом телерадіоорганізації.

Прозорість за новим законом про телебачення і радіомовлення

Серед позитивних нововведень нової редакції Закону України „Про телебачення і радіомовлення” можна з упевненістю назвати наявність положень щодо відкритості інформації про телерадіоорганізації. Так, відомості про телерадіоорганізації, які отримали ліцензії на мовлення або зареєструвалися як суб’єкти інформаційної діяльності, вносяться до Державного реєстру телерадіоорганізацій України, який веде Національна рада. Закон визначає, що доступ до Державного реєстру телерадіоорганізацій України є вільним. Порядок користування зазначеним реєстром і розмір плати за надання письмової інформації щодо даних цього реєстру встановлюються Національною радою. Відповідно до Закону Національна рада розміщує відомості Державного реєстру телерадіоорганізацій України на веб-сайті та двічі на рік публікує їх в офіційному бюлетені Національної ради.

Серед відомостей, що вносяться до Державного реєстру є відомості про засновника (засновників) та власника (власників) телерадіоорганізації (для юридичних осіб – назва, юридична адреса, банківські реквізити, а для фізичних осіб – прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, громадянство, адреса) і відомості про розподіл часток статутного фонду; для акціонерного товариства – повний список акціонерів, які володіють пакетами акцій більш як по 5 відсотків. Новелою Закону є вимога про включення відомостей про особовий склад керівних та наглядових органів телерадіоорганізації: керівник організації, склад ради директорів, склад наглядової ради тощо (для кожної з осіб – прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, громадянство, адреса).

Тобто, за законом інформація про телерадіоорганізації стала доступнішою. Стара редакція Закону України „Про телебачення і радіомовлення” не містила конкретних вимог щодо відкритості інформації з Державного реєстру. На практиці Національна рада відмовляла охочим отримати будь-яку інформацію, мотивуючи тим, що інформація є власністю відповідної телекомпанії і не може поширюватися без згоди останньої.

Отримання інформації з єдиного державного реєстру

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення володіє лише інформацією щодо безпосередніх засновників та учасників телерадіоорганізації. Однак, у більшості випадків це будуть відомості про юридичних осіб з абстрактними назвами. Для того щоб отримати глибшу інформацію законодавство передбачає загальні правила доступу до інформації про юридичних осіб. Відповідно до статті 89 Цивільного кодексу України дані державної реєстрації включаються до єдиного державного реєстру, відкритого для загального ознайомлення. Інформаційний фонд реєстру містить такі дані: ідентифікаційний код та найменування суб’єкта, відомості про створення, місцезнаходження, прізвище керівника, відомості про засновників, розмір їхніх часток у статутному капіталі тощо. Розпорядником реєстру є Держкомстат, який надає інформацію з Реєстру на запити юридичних та фізичних осіб, також її надають територіальні органи державної статистики.

Згідно “Положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України” дані, що містяться в Реєстрі, є відкритими і загальнодоступними, за винятком тих, що стосуються виробничих і фінансово-економічних показників діяльності суб’єктів. Користувачами даних реєстру є юридичні та фізичні особи. Надання інформації з Реєстру здійснюється на підставі письмового запиту і є платним. Така схема отримання інформації апробована Інститутом Медіа Права на практиці. Вона дає можливість зібрати інформацію про офіційних засновників та учасників будь-якої юридичної особи.

Чи захищені інтереси суспільства?

Отже можемо відзначити, що законодавство протягом останніх років змінювалося переважно в позитивно. Але чи достатньо було цих змін для того щоб зробити висновок, що в Україні проблема з непрозорими відносинами власності у сфері мас-медіа зникла? Для цього, на нашу думку, потрібно відповісти на одне просте питання: чи дізналися громадяни України про те, хто насправді володіє засобами масової інформації в Україні. Інститут Медіа Права вважає, що відповідь на це питання однозначно негативна. Українському суспільству досі не відомо, хто і в якій мірі контролює телевізійні канали та інші засоби масової інформації.

Безперечно, інформації про засновників ЗМІ побільшало; зокрема результати спеціальних досліджень у цій галузі представляли у 2006 році Інститут Медіа Права та Українська Гельсінська спілка з прав людини. Але циркулює ця інформація переважно серед експертів, а не на рівні глядачів, читачів та слухачів. Тобто ніякого суспільного ефекту від покращення доступу до офіційних реєстрів та появи деякої інформації про засновників немає.

Але саме головне, що ні глядач, ні експерти досі не володіють точною і достовірною інформацією про кінцевих осіб, які контролюють засоби масової інформації. Інформація про таких осіб базується лише на чутках. Юридично не має можливості довести або спростувати, що саме Хорошковський контролює „Інтер“, а Пінчук контролює „ICTV“, „СТБ“ та „Новий“.

Праве регулювання участі іноземців у телерадіоорганізаціях

Відкритість інформації про українських учасників телерадіоорганізацій не знімає основну проблему прозорості. Це пов'язано з тим, що у структурі власності телерадіоорганізацій майже завжди фігурують іноземні компанії. При цьому найчастіше цими іноземними компаніями виступають організації, зареєстровані в офшорних зонах. Це означає, що юридичних механізмів дізнатися, хто заснував такі компанії не існує, адже закритість інформації про засновників офшорів є одним з принципів діяльності таких компаній.

Проблема з офшорами поглиблюється загальною проблемою недосконалості як нового, так і старого закону про телебачення і радіомовлення в частині регулювання участі іноземців у телерадіоорганізаціях. Закон не дає можливості однозначно стверджувати, яка участь іноземних юридичних та фізичних осіб у телерадіоорганізаціях є дозволеною, а яка ні. Так, чинний закон про телебачення і радіомовлення у статті 22 прямо вказує, що *„в Україні забороняється заснування телерадіоорганізацій... іноземними юридичними і фізичними особами та особами без громадянства“*. Тобто начебто участь іноземців прямо заборонена. Разом з цим, ніхто не може дати однозначну відповідь, на низку таких питань. Чи може іноземна особа виступати одним із співзасновників? Чи може іноземна особа придбати частку після заснування? Чи може іноземна юридична особа зареєструвати підприємство в Україні, яке у свою чергу виступить єдиним засновником телерадіоорганізації?

Відповідь на ці питання залежить від органу, який має здійснювати контроль за виконанням закону про телебачення, тобто від Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. Однак, на жаль, діяльність Національної ради є вкрай неефективною, оскільки реального контролю вона ніколи не здійснювала, так само як і не подавала пропозицій щодо вдосконалення неоднозначного законодавства. За відсутності контролю, учасники ринку відповідають на поставлені вище питання позитивно, і активно користуються схемами з широким залученням офшорів. При цьому, на другому рівні власності офшорам може належати повний контроль за головними учасниками телерадіоорганізації. У таких випадках прозорості власності телерадіоорганізації не існує. Наприклад, схему з офшорами використовує найбільша телекомпанія України – телеканал Інтер. Як наслідок не можна однозначно стверджувати, до кого саме перейшов контроль за Інтером після смерті колишнього власника пана Плужнікова.

Таким чином, головною перешкодою у прозорості відносин медіа власності є участь офшорних компаній. Коли телерадіоорганізація контролюється компанією, зареєстрованою у офшорній зоні, ніхто не дізнається, хто реально здійснює контроль за її діяльністю.

ВИСНОВКИ

Незважаючи на покращення законодавства та збільшення доступу до інформації про засоби масової інформації, українське суспільство досі залишається не поінформованим про реальних осіб, які контролюють засоби масової інформації в Україні. Така ситуація не дає можливості членам громади формувати вірні думку про те, яку цінність має інформація, ідеї та міркування, що їх поширюють засоби масової інформації.

Основною перешкодою на шляху до інформації про реальних власників телерадіоорганізацій є використання у їх структурі власності офшорних компаній. При цьому, офшорні компанії на практиці контролюють частку у розмірі 60%, а то і 99%. Тобто мають контрольні пакети. Причиною такої ситуації є відсутність ефективного контролю з боку Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення, яка не вживає кроків для покращення ситуації. Другою причиною є недосконале законодавство, а саме недосконалі норми Закону України „Про телебачення і радіомовлення“.

Таким чином, з метою забезпечення прозорості потрібно законодавчо заборонити або обмежити участь офшорних компаній у структурі власності телерадіоорганізацій. Норми мають формулюватися через заборону здійснювати контроль за часткою понад певний відсоток (це може бути наприклад від 10 до 30 %). Разом з цим, доцільно встановити чіткі та однозначні норми щодо участі іноземців у структурі власності взагалі. Адже теперішнє правило, яке забороняє іноземцям бути засновниками телерадіоорганізацій створює правову невизначеність, яка шкодить інвестиційному клімату.

Рада Європи. Комітет міністрів

Рекомендація № R (94) 13 Про заходи щодо сприяння прозорості ЗМІ (Ухвалена Комітетом міністрів 22 листопада 1994 року на 521-му засіданні заступників міністрів)

Комітет міністрів, відповідно до пункту *b* статті 15 Статуту Ради Європи, беручи до уваги, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами задля забезпечення й здійснення ідеалів і принципів, які є їхньою спільною спадщиною, згадуючи про те, що плюралізм і різноманітність ЗМІ потрібні для функціонування демократичного суспільства, згадуючи також про те, що концентрація ЗМІ на національному й міжнародному рівнях може мати не тільки позитивні, а й шкідливі наслідки для плюралізму та різноманітності, а це може виправдати втручання з боку урядів, звертаючи увагу на те, що регулювання процесу концентрації ЗМІ передбачає, що уповноважені установи або органи влади володіють інформацією, яка дає їм змогу дізнатися про реальну структуру власності в ЗМІ і, крім того, визначати треті сторони, які можуть здійснювати вплив на незалежність ЗМІ, підкреслюючи також, що прозорість ЗМІ потрібна для того, щоб дати членам громади можливість формувати думку про те, яку цінність має інформація, ідеї та міркування, що їх поширюють засоби масової інформації, згадуючи положення про прозорість ЗМІ, що увійшли до документів, уже ухвалених Радою Європи, зокрема статтю 6 Європейської конвенції про транскордонне телебачення, вірячи в те, що в світлі вищезазначених тенденцій потрібно розглянути додаткові положення про гарантування прозорості ЗМІ і з цією метою дати змогу державам-членам обмінюватися інформацією, звертаючи увагу на потребу захистити права й законні інтереси всіх сторін, які мають дотримуватися зобов'язань щодо прозорості, враховуючи роботу, проведену на інших форумах, зокрема в рамках Європейського Союзу, рекомендує урядам держав-членів розглянути питання про внесення до національного законодавства положень, що гарантують або спрямовані на забезпечення прозорості ЗМІ, а також полегшують процес обміну інформацією з цього питання між державами-членами, застосовуючи керівні принципи, що додаються до цієї Рекомендації.

Додаток до Рекомендації № R (94) 13

I. Загальні положення про прозорість ЗМІ

Керівний принцип № 1. Доступ громадськості до інформації про ЗМІ

Члени громади повинні мати доступ, що ґрунтується на принципах справедливості й неупередженості, до певної основної інформації про ЗМІ; ці відомості давали б їм можливість формувати думку про те, яку цінність має інформація, ідеї та міркування, що їх поширюють засоби масової інформації.

Процес передавання цієї інформації членам громади засобами масової інформації або установами чи органами влади, відповідальними за забезпечення прозорості ЗМІ, має здійснюватись за умови поваги прав і законних інтересів осіб або органів, що повинні дотримуватись зобов'язань щодо прозорості. Особливу увагу слід приділяти потребі узгоджувати вимогу щодо прозорості з принципом свободи торгівлі та промисловості, а також з вимогами про захист баз даних, комерційної таємниці, конфіденційності джерел інформації ЗМІ та редакційної таємниці.

Керівний принцип № 2. Обмін інформацією про прозорість ЗМІ між національними органами влади

Установи або органи влади, призначені національним законодавством збирати інформацію про прозорість ЗМІ, повинні мати право передавати її аналогічним установам або органам влади інших держав-членів відповідно до й у межах, дозволених національним

законодавством, а також міжнародними угодами, Стороною яких є держава. Якщо це необхідно, передавання інформації має здійснюватись за обов'язкової або мовчазної згоди відповідних осіб. Можливі обмеження потрібно визначити у національному законодавстві й систематично доводити до відома установ або органів влади, для яких призначена ця інформація.

Будь-які можливі обставини передавання такої інформації мають бути детально викладені в законодавстві, а будь-який запит щодо доступу до неї з боку установ або органів влади інших держав-членів повинен містити вмотивування необхідності доступу.

Положення, які визначають порядок видачі дозволу на передавання інформації, мають бути сформульовані з урахуванням будь-яких норм, що можуть стосуватися питань конфіденційності обов'язків працівників відповідних установ або органів влади, а також розкриття інформації іноземним органам влади. Якщо це потрібно, варто адаптувати положення таким чином, щоб зробити подібні обміни інформацією можливими.

II. Конкретні заходи, які можуть гарантувати прозорість ЗМІ в секторі мовлення

Керівний принцип № 3. Розкриття інформації під час видачі телерадіоорганізаціям ліцензій на право користування каналом мовлення

Прозорість у питаннях подачі заяв на використання каналів мовлення може гарантуватись включенням до національного законодавства положень, що зобов'язуватимуть заявників на право використання каналів теле- й радіомовлення надавати установі або органу влади, уповноваженому давати дозвіл на діяльність каналу, інформацію, яка є досить широкою за обсягом і цілком конкретною за змістом. Інформацію, що може підлягати розкриттю, схематично можна поділити на три категорії:

- *перша категорія:* інформація, що стосується осіб або органів, які є учасниками структури, котра планує використовувати канал, а також інформація щодо характеру й ступеня відповідної участі цих осіб або органів у зазначеній структурі;
- *друга категорія:* інформація про характер і частку капіталу, що мають вищезазначені особи та органи в інших ЗМІ або медіа-органах, навіть в інших секторах економіки;
- *третья категорія:* інформація про інших осіб або органи, які можуть чинити значний вплив на програмну політику цього каналу шляхом надання певних видів ресурсів (характер яких має бути чітко визначений в процедурах ліцензування) установі або особам чи органам, задіяним у його використанні.

Керівний принцип № 4. Розкриття інформації після видачі телерадіоорганізаціям ліцензій на право використання каналу мовлення

Прозорість процесу роботи каналів мовлення може бути гарантована включенням до національного законодавства положень, що вимагають від осіб чи органів, які використовують канал мовлення, надавати установі або органу влади, який дав дозвіл на діяльність каналу мовлення, досить широку за обсягом і цілком конкретну за змістом інформацію.

Інформацію, що може підлягати розкриттю, схематично можна поділити на дві основні категорії:

- *перша категорія:* інформація, призначена повідомити про зміни, що відбулися в процесі роботи каналу, наприклад, щодо тих трьох категорій, про які йшлося вище;
- *друга категорія:* інформація, що стосується інших категорій даних і пов'язана з діяльністю каналу, якщо він уже почав мовлення.

Керівний принцип № 5. Здійснення функцій установою або органами влади, відповідальними за забезпечення прозорості, в процесі діяльності каналів мовлення

Завдання й повноваження установ і органів влади, відповідальних за забезпечення прозорості в процесі діяльності каналів мовлення, мають бути чітко визначені в національному законодавстві. Ці установи або органи влади мають бути наділені повноваженнями та засобами, необхідними для забезпечення ефективного виконання їхніх

завдань за умови поваги прав і законних інтересів осіб і органів, які повинні розкривати інформацію. Якщо це прийнятно, вони повинні мати змогу звертатися по допомогу до інших національних органів влади або установ, а також, за потреби, по експертизу до інших осіб або органів.

Служби або органи влади, до яких надходить інформація, що її представляють заявники на користування каналом мовлення, а також органи, які керують цими каналами, повинні мати можливість передавати частину інформації певним групам громадськості, оскільки консультація останніх може виявитись потрібною для здійснення їхніх завдань.

Керівний принцип № 6. Конкретні заходи, що можуть гарантувати прозорість ЗМІ у секторі преси

Прозорість у секторі преси може бути гарантована завдяки включенню до національного законодавства положень, що зобов'язують органи преси розкривати інформацію, яка є досить широкою за обсягом і конкретною за змістом.

Інформацію, що може підлягати розкриттю, схематично можна поділити на п'ять основних категорій:

- *перша категорія*: інформація, що пов'язана з ідентифікацією осіб або органів, які є членами видавничої структури органу преси, а також інформація щодо характеру та ступеня участі цих осіб або органів у структурі;
- *друга категорія*: інформація про частку видавничої структури або осіб чи органів цієї структури в інших ЗМІ;
- *третья категорія*: інформація про осіб або органи, які не беруть безпосередньої участі у роботі видавничої структури, але можуть здійснювати значний вплив на редакційну політику органу чи органів преси, якими вони керують;
- *четверта категорія*: інформація про документи, в яких визначаються редакційна політика або політична спрямованість органів преси;
- *п'ята категорія*: інформація про фінансові підсумки роботи видавничої структури та поширення її видання (видань).

КОММЕНТАРИИ К РЕКОМЕНДАЦИИ № R(94)13 КОМИТЕТА МИНИСТРОВ СОВЕТА ЕВРОПЫ ГОСУДАРСТВАМ-УЧАСТНИКАМ "О МЕРАХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОЗРАЧНОСТИ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ"

Источник – сайт Института проблем информационного права (Москва)
<http://www.medialaw.ru/publications/books/wb-conc/15.html>, 2000

I. Комментарий к общим положениям о транспарентности СМИ

Пункт №1. Доступ общественности к информации о СМИ

Общественность должна иметь возможность доступа на справедливой и непредвзятой основе к некоторым основным сведениям о СМИ. Принимая во внимание, что цель транспарентности, когда это касается общественности, заключается в том, чтобы знать, кто владеет СМИ, дабы иметь возможность формировать мнение по отношению к распространяемой информации; эти сведения связаны прежде всего с первой категорией информации, относящейся к прессе и сектору вещания. Они (сведения) должны, по крайней мере, быть связаны с информацией о личности тех, кто управляет вещательной службой или предприятием прессы, а там, где ими управляет юридическое лицо, с информацией о личности сторон, которые учреждают это юридическое лицо. Тем не менее, поскольку количество этих сторон может быть очень велико, должна существовать возможность ограничить доступ к информации о личности основных партнеров.

Там, где необходимо, раскрытие для общественности определенной информации (например, сведений о финансовых результатах деятельности предприятия прессы) должно быть увязано с анализом возможных последствий распространения подобного рода информации. Особенно тогда, когда финансовые результаты негативны (к примеру, риск потери доверия рекламодателей к определенному изданию — это может усугубить финансовые трудности предприятия, о котором идет речь).

Что касается вещательных служб, информация о них может передаваться либо службами или властями, для которых эта информация первоначально предназначалась, либо непосредственно имеющими отношение к этой информации вещательными службами тогда, когда в национальном законодательстве обусловлено, что они должны предоставлять доступ к этой информации для общественности. Передача некоторой основной информации общественности в некоторых случаях может быть затребована в соответствии с определенными временными рамками (например, раз в год). Так или иначе, передача подобной основной информации должна происходить, когда вещательные службы начинают работу или при смене их владельца.

Что касается предприятий прессы, информация, которую их попросят предоставить, должна будет пройти обработку по специальным каналам в соответствии с разделом законов, установленных в государственном законодательстве, касающихся требований к транспарентности. Эти каналы могут быть как административными службами (правомочными в области закона о конкуренции, закона о предприятиях и закона о СМИ), так и независимыми органами, специально созданными для этой цели. Общественность может иметь доступ к некоторой основной информации о предприятиях прессы, либо обращаясь к службам или органам, упомянутым выше, либо получая информацию непосредственно от издательств, которые имеют к этому отношение. Возможно, в качестве определенной гарантии передачи этой информации общественности, было бы целесообразно предусмотреть в государственном законодательстве публикацию этих сведений в газетах и т. п., издаваемых этой компанией, в соответствии с временными рамками, которые могут варьироваться в зависимости от информации, о которой идет речь (например, в каждом новом издании — сведения, касающиеся информации о личности тех, кто ответственен за издательскую структуру, раз в год — публикация финансовых отчетов). Так или иначе, должна осуществляться систематическая передача информации общественности, когда меняется владелец издания.

Передача информации общественности должна производиться при соблюдении прав и законных интересов частных лиц и организаций, от которых требуют предоставить информацию. В особенности, с учетом этого передача должна производиться таким образом,

чтобы надлежащим образом соблюдать как свободу торговли и производства, так и требования коммерческой тайны. Подобным образом особое внимание должно уделяться как защите сведений, так и защите редакционной тайны и конфиденциальности источников информации СМИ. В конечном счете, передача информации третьей стороне соответствующими службами и органами должна производиться как с соблюдением принципов нейтралитета и непредвзятости служб и органов, так и с соблюдением профессиональной тайны/свободы действий, которыми обладают сотрудники подобных служб и органов.

Пункт №2. Обмен информацией о транспарентности СМИ между государственными органами

Интернационализация деятельности и капитала фирм в секторе СМИ выявляет тот факт, что службы или органы, ответственные за транспарентность СМИ все больше сталкиваются с появлением иностранных владельцев компаний, с которыми они мало знакомы, по крайней мере когда речь идет об одном из них. Если в секторе вещания процедуры выдачи и контроля лицензий рассматриваются как первостепенные способы получения более или менее детальной информации от иностранных владельцев компаний, может оказаться полезным для того, чтобы пополнить или проверить эту информацию, обратиться к органам в других странах, в особенности к тем органам, что находятся в стране владельца компании. Ценность такого рода инфообменов даже больше присуща сектору пищевой прессы; в отличие от вещательного сектора, здесь не существует процедур лицензирования. Для того, чтобы определить эти обмены на четко установленной основе, органы государств-участников должны включать в свои государственные законодательства положения (пункты), устанавливающие условия, на которых может производиться обмен. Для этого они могут обращаться к данному пункту №2. Необходимо отметить, что этот пункт №2 направлен на наиболее часто происходящий случай в Европе, где регулирование прессы и сектора вещания происходит в рамках компетентности государственных органов. Адаптация этого пункта может быть необходимой в случае с федеральными государствами, где регулирующая роль не принадлежит федеральным органам. Передача сведений о СМИ службам или органам других стран государственными службами и органами, которые обладают этой информацией в соответствии с законодательством о СМИ, должна быть помещена, если необходимо, в четкие юридические рамки. Это служит для того, чтобы определить условия, при которых распространение может быть согласовано с положениями (пунктами) в государственном законодательстве, которые, по-видимому, могут налагать ограничения на передачу информации (правила, имеющие отношение к конфиденциальности административных актов, защите банковской тайны, коммерческой и редакторской тайнам, и т.п.). Государства-участники должны также принимать во внимание положения (пункты) международных соглашений, участниками которых они являются и которые управляют, к тому же, передачей информации и ее обменом на международном уровне. Особая ссылка может быть сделана на Конвенцию Совета Европы по защите прав человека в отношении автоматического запроса персональных сведений (ETS №108) и, в частности, на статью 3-ю Конвенции, которая рассматривает вопрос о транспарентных потоках сведений, также можно ссылаться на Европейскую Конвенцию о получении за рубежом информации и улик при административных делах (ETS №100). Передача информации по возможности должна осуществляться при условии прямого или косвенного (устного) согласия частных лиц или органов, связанных с этой информацией. Возможные границы передачи информации службам и органам других стран должны быть установлены в законодательстве, и об этом должны быть извещены вышеупомянутые службы и органы, когда подобные ограничения имеют место.

В равной степени, для того, чтобы сделать обмены, насколько это возможно, благоприятными для всех заинтересованных сторон, основания для передачи информации должны быть точно изложены в законодательстве, и иностранная служба или организация, желающая приобрести информацию, должна указать основания, на которых они собираются это сделать. Следует подчеркнуть, что эти пункты были составлены единственно для того, чтобы предоставить право службам или органам, ответственным за государственное законодательство в секторе СМИ, полностью выполнять свои функции. Эти пункты, следовательно, не касаются запросов информации, которая берет начало в других государственных управлениях или органах.

В конечном счете, при вступлении в силу положений (пунктов), направленных на правовое обеспечение передачи информации иностранным службам или объединениям, нужно уделять особое внимание правилам, которые касаются секретных требований, регулирующих функции работников служб и органов, от которых требуют передачи

информации. Также следует уделять внимание и общим правилам, регулирующим и, возможно, санкционирующим раскрытие информации иностранным органам. Целью этого процесса должно быть определение: предотвращают или запрещают эти правила и предписания раскрытие информации для того, чтобы в них могли быть внесены поправки с целью предоставления права сотрудникам, имеющим к этому отношение, передавать информацию.

II. Комментарий к пунктам об основных мерах, которые могут гарантировать транспарентность СМИ в секторе вещания

Эти пункты о вещательных СМИ могут применяться как к радиовещанию, так и к телевидению, несмотря на средства доступа к ним (бесплатный/платный, закодированный/незакодированный), на средства вещания (земной диапазон Гц, кабель или спутник) и на район, который это СМИ покрывает (масштаб государства, региона или местности). При необходимости, их лицензионное заявление может быть изменено в соответствии с особым использованием характеристик вещательных служб с точки зрения транспарентности СМИ.

Как указано во вступлении, процедуры, регулирующие выдачу вещательных лицензий вещательным службам, вводят в силу особо важные способы достижения раскрытия информации компаний, претендующих на управление такого рода службой. Эта информация прежде всего адресована службам и органам, ответственным за принятие решения о выдаче этих лицензий. Однако, следует принимать во внимание, что часть этой информации может стать доступной общественности или общественному сектору либо непосредственно через имеющие к этому отношение СМИ, либо через посредника служб и органов, имеющих отношение к вышеупомянутому, в смысле консультации, которые предпринимают службы или органы при рассмотрении заявок на выдачу лицензии. Однако транспарентность для вещательных служб приобретает реальное значение, если она распространяется за тот уровень, на котором была выдана вещательная лицензия, чтобы покрывать весь период, на протяжении которого функционируют эти службы. Возможно, и это будет иметь место в дальнейшем на практике, информация, раскрытая во время выдачи лицензии, будет вследствие изменяться. Это, несомненно, будет так в случае изменения распределения капитала фирмы, управляющей сектором вещания. Это может также иметь место в случае с информацией, относящейся к третьим сторонам, осуществляющим влияние на эти службы, принимая во внимание тот факт, что эти типы влияния вероятно должны, априори, варьироваться более легко и более часто, нежели структура капитала службы. Таким образом, пункты отдельно рассматривают вопрос раскрытия информации перед и после выдачи лицензии вещательным компаниям. Где не существует подобной лицензионной процедуры, транспарентность вещательных служб может быть достигнута включением в законодательство определенных положений (пунктов) или предписаний, применимых к сектору вещания. В конечном счете, пункты предусматривают ориентиры для представления функций служб и органов, ответственных за исполнение как правил транспарентности, применимых к вещательным службам, так и за вопрос общественного доступа к сведениям, раскрытым в соответствии с правилами транспарентности.

Один из характерных спорных моментов, возникающих при применении правил транспарентности к службам вещания, касается переноса этих правил на организации общественной службы вещания. В принципе, последние не должны быть предметом для правил транспарентности, которые менее строгие чем те, что применяются к другим службам вещания, принимая во внимание тот факт, что выполнение функций общественных служб общественными службами вещания обыкновенно сопровождаются официальным предоставлением общественных денежных средств. Однако, процедуры, которые могут быть использованы для того, чтобы гарантировать транспарентность организаций общественной службы вещания, не могут быть созданы по образцу процедур, применимых к другим вещательным организациям. Необходимо принимать во внимание положения (пункты) в государственном законодательстве, которые рассматривают вопрос особенности функций общественных служб и механизмов их подотчетности, некоторые из этих положений, в определенной степени, отвечают цели транспарентности: положения, относящиеся к представлению общественности в структурах, ответственных за управление и надзор за этими службами; особые правила, касающиеся бюджетного и финансового контроля; положения о представлении организацией общественной службы вещания отчетов о своей деятельности или счетов и т. п. Необходимо упомянуть проект Резолюции о будущем общественных служб вещания, подготовленный группой специалистов по вещанию

общественных служб в перспективе 4-й Европейской Министерской Конференции по вопросу политики по отношению к СМИ (Прага, декабрь 1994 г.).

В добавление, контроль деятельности общественных служб вещания — один из основных элементов транспарентности в компаниях общественной службы вещания, он имеет отношение к их финансовым источникам и результатам. Это касается, в первую очередь, организаций общественных служб вещания, которые только частично финансируются лицензионной платой и которые, следовательно, могут привлекать другие финансовые источники (реклама, спонсорство и т. п.). Однако, это так же может иметь отношение к организациям общественных служб вещания, которые полностью финансируются лицензионной платой. На самом деле надо отметить, что последним, как и в случае с первыми, может быть разрешено создавать специализированные филиалы, даже совместные предприятия с другими организациями в областях, имеющих отношение к их вещательной деятельности. В этом отношении могут быть приняты во внимание пункты, изложенные ниже относительно транспарентности финансовых отношений вещательных служб, чья деятельность подлежит лицензированию (см. параграфы 35 и 36). Кроме вопроса о различных видах деятельности, относящихся к основному виду — вещательной деятельности, другой, существенный с точки зрения транспарентности аспект, может касаться программных служб, учрежденных общественными вещателями в дополнение к основной службе, которую они предлагают общественности: дополнительные службы, созданные единственно по их инициативе или в сотрудничестве с внешними партнерами. В этом отношении, как и в случае, имеющем отношение к вышеупомянутому, могут быть приняты во внимание правила, изложенные выше, касающиеся служб, подлежащих лицензированию.

Пункт №3. Раскрытие информации при выдаче вещательных лицензий вещательным службам.

Первая категория информации

Первая категория информации нацелена на получение более или менее полной и точной картины как структуры, которая будет управлять службой, так и тех, кто будет связан с этой структурой. Информация, касающаяся личности частных лиц или организаций (национальных или иностранных), участвующих в структуре, которая будет управлять службой, может включать: их имена, если речь идет о частном лице, или название, если речь идет о юридическом лице (компания, ассоциация), их адрес и зарегистрированный офис, их национальность, их юридический статус (тип компании или некоммерческого объединения: фонд, ассоциация), их профессию или социальное призвание (статус). Следует отметить, если речь идет о юридических лицах, что может оказаться уместным запросить некоторую дополнительную информацию. Эта информация может иметь отношение как к их менеджменту и составу высшего управления (к примеру, состав отдела управления или контроля, личность председателя или генерального секретаря и т.п.), так и к их финансовому положению (счета, баланс и т. п. за один год или несколько предыдущих лет) для того, чтобы получить более точную картину их структуры и их деятельности.

Если речь идет об информации, касающейся основных сведений о частных лицах и организациях и степени их участия в акционерном капитале структуры, которая управляет службой, решено первоначально предоставлять отчет о распределении капитала среди акционеров, когда объединение является коммерческим предприятием. Один элемент, связанный с распределением капитала, который может быть принят в расчет, касается права голоса, связанного с акциями. Право голоса может быть непостоянным и может влиять на управление службой, что является следствием обыкновенного разделения капитала (акции с частичным правом голоса).

Кроме раскрытия информации о разделении капитала, один из особых способов обеспечения транспарентности капитала — гарантия того, что акции компаний, имеющих отношение к управлению службой вещания, зарегистрированы поименно. Информация может также затрагивать другие типы взносов, сделанных в структуру теми членами, которые ее составляют (например, взнос в форме обеспечения персоналом или техническими средствами, или в форме услуг); это позволит получить более точную картину манеры, в которой будет функционировать структура. Вдобавок к распределению акций в капитале компании и составу ее управляющих структур, баланс между партнерами может быть заметно изменен осуществлением нефинансовых взносов одним из них. Например, партнер, который, очевидно, играет второстепенную роль потому, что он или она представлены только в ограниченной степени в капитале или в управляющих организациях будущей службы, будет на деле, возможно, иметь большее влияние на эту службу (чем могли бы предложить вышеупомянутые указания) при условии, что этот партнер снабжает

службу некоторыми материальными (поставка персонала и технических средств) или нематериальными (поставка вещательных программ) ключевыми взносами. Этот пункт касается концепции силы влияния, которая более детально анализируется ниже.

В дополнение к акциям, дающим долю собственности в компании, претендующей на эксплуатацию вещательной службы или уже эксплуатирующей такого рода службу, требование прозрачности может быть распространено на частных лиц, которые обладают на основании контрактов или других прав полномочиями определять направление действий структуры, управлять ею и контролировать ее работу. Это требование может касаться не только актов, которые наделяют такого рода действенными полномочиями, но также и актов, которые служат для наделения такими полномочиями в будущем.

Вторая категория информации

Вторая категория информации нацелена на предоставление права службам или органам, ответственным за утверждение вещательных лицензий, оценивать степень, в которой либо компания, управляющая службой, либо члены этой компании, или и те и другие участвуют в других СМИ или в других предприятиях СМИ. Раскрытие этой информации может рассматриваться как гарантия прозрачности СМИ в отношении развития как разветвленных прав собственности СМИ и концентрации мультимедиа, так и интернационализации деятельности предприятий СМИ.

Достижение так понимаемой прозрачности может потребовать раскрытия информации о любых капиталовложениях в другие СМИ, независимо от того, в какой форме (финансовой или иной) или степени они осуществлены, или раскрытия информации о значительных капиталовложениях, дающих право на осуществление влияния на эти другие СМИ. Во втором случае обязательство раскрытия будет иметь отношение, например, только к участию в капитале, которое превышает определенную степень (сумму), дающую право влиять на решения управляющих и контролирующих организаций. Более того, это требование может быть изменено в соответствии с типами СМИ, которые следует рассматривать. В качестве примера, это обязательство может относиться только к СМИ того же типа, что и служба, которая является объектом лицензионного заявления; это позволит оценить общее влияние этих различных СМИ в рассматриваемой зоне вещания. В конечном счете, если бы возникла необходимость, требование к информации могло бы распространяться и на капиталовложения, задействованные в секторах, относящихся к СМИ, капиталовложения, которые могут влиять или способствовать установлению связей либо со службой, которая является объектом лицензионного заявления, либо с другим СМИ, или даже между службой, являющейся объектом для лицензионного заявления, и этими другими СМИ (например, капиталовложения в фирмы, занимающиеся рекламой в СМИ, производством программ для радио или телевидения, или распространением или передачей программ этих служб посредством видео, кабеля и спутника).

В добавление к раскрытию отношений с другими секторами, связанными со СМИ, на более общем уровне может рассматриваться требование к претендентам на эксплуатацию служб вещания представлять информацию об их капиталовложениях в другие экономические секторы. Это требование прозрачности, как и в предыдущем случае, может быть более или менее строгим — к примеру, только требующее раскрытия, при определенных обстоятельствах, вкладов в капитал других предприятий.

Третья категория информации

Эта третья категория информации нацелена на предоставления права службам или органам, ответственным за выдачу вещательных лицензий, определять тех частных лиц или организаций, в добавление к формально заявленным владельцам службы, которые, возможно, имеют значительное влияние на издательскую независимость службы. Это требование, направленное на получение насколько возможно высокого стандарта истинной прозрачности, без сомнения, является наиболее ощутимым из требований, которые будут введены, принимая во внимание трудность, связанную с достижением точного определения понятия "силы влияния".

Элементы, обладающие потенциалом создавать этот тип власти, могут быть определены следующим образом:

- Обеспечение значительными финансовыми источниками для учреждения службы или для ее управления. В этом смысле, может быть уместным требовать от претендентов на управление службой вещания уточнять источники финансирования, на которые они рассчитывают содержать службу. Подобная мера может позволить судить о финансовой жизнеспособности этих служб;
- Поставка существенных технических или людских ресурсов для управления службой, о которой идет речь (к примеру, предоставление персонала или материала);

- Поставка существенного пакета программ третьей стороной для вещания службы, о которой идет речь: поставка аудиовизуальных программ и фильмов компаниями-производителями или фирмами, обладающими каталогом программ, подобные фирмы все более и более развиваются сейчас в Европе; поставка видео-музыки музыкальным каналам фирмами или производителями этой музыки; поставка тематических программ специализированным каналам (спортивных программ, предназначенных для каналов, специализирующихся в спорте; рекламных программ для каналов, специализирующихся на телемагазинах; и т. п.). Можно упомянуть бартер, практику, при которой третьей стороны поставляют бесплатные программы вещателям в обмен на рекламное время. Средством гарантии транспарентности отношений с будущими поставщиками службы может быть запрос подателей заявления о осуществлении деятельности служб вещания, чтобы точно определить, в соответствии с планируемым содержанием будущей службы, на какие средства будет существовать последняя и, если будет необходимо, раскрыть контракты или соглашения, заключенные по поводу этих средств в той мере, в какой это позволяет государственное законодательство. Разумеется, транспаренция в этих случаях учитывается и в период основания вещательных служб, и в последующие периоды их деятельности.

Последнее предположение подразумевает возможное осуществление влияния на вещательную службу, работа которой хотя и не связана с получением поддержки какой-либо деятельности третьим лицом, но является частью отношений между третьим лицом и управлением создающейся службы. Так, например, могут существовать семейные отношения между основным держателем акций в фирме, апеллирующей для осуществления вещания и стороной, имеющей значительные интересы в других формах СМИ или в связанных с ними областями деятельности, нацеленные на то, чтобы сотрудничать с будущей службой.

Возможна ситуация, предполагающая деловые отношения между двумя лицами или фирмами в иных, чем СМИ, отраслях. Основная форма такого рода отношений возникает, когда податель заявления для осуществления вещания — "фиктивное (подставное) лицо" иной фирмы.

В случае возникновения подобной ситуации указания на то, как поступить, столкнувшись с применением давления, следует искать в соответствующем государственном законодательстве о СМИ или в правилах и предписаниях, апеллирующих на более общем уровне к компаниям в целом (законодательство о компаниях, о конкуренции).

Пункт №4. Раскрытие информации по документу о выдаче лицензий на вещание вещательным службам. Раскрытие информации об изменениях, происшедших со сведениями, сообщенными во время выдачи вещательной лицензии.

Цель положений, содержащихся в государственном законодательстве, будет состоять из наложенного на оператора вещания обязательства информировать службу, выдающую лицензии или управляющую инстанцию о любых изменениях, которые произошли в отношении к тому положению вещей, которое послужило основой для выдачи лицензии. Что касается раскрытия информации в отношении выдачи вещательных лицензий вещательным службам, это ясное требование может быть различным по силе. Так, государственное законодательство может предусматривать то, что соответствующая служба или власть может быть проинформирована о любом изменении, происходящем в 3-х категориях информации, которые стали поводом для раскрытия, при том, что лицензия уже была выдана (например, поводом может стать обязательство огласить любое изменение в распределении капитала или, наконец, любое изменение, заслуживающее внимания, даже если оно не включает в себя изменения структуры управления службой; обязательство огласить изменения в составе управляющего и контрольного органов службы, даже если изменения не повлияли на их деятельность). С другой стороны, только такие изменения, которые могут означать, что способ управления службой или ее ориентация стали иными, могут стать предметом раскрытия (например, можно обязать раскрыть виды распределения капитала или изменения в составе органов управления, включая перемещение управленческого контроля. Выбор одного или другого предмета будет зависеть от цели и условий транспарентности, наложенных на службу: получать сведения об изменениях в текущей деятельности вещательных служб или, напротив, получать информацию, ограниченную значительными изменениями, которые могут, например, оправдывать пересмотр условий выдачи лицензии или даже решения о ее выдаче. Раскрытие информации иных категорий.

Цель постановлений, содержащихся в государственном законодательстве, — позволить службе или ее владельцу быть заинтересованным в том, чтобы быть проинформированным о всех элементах, связанных с деятельностью службы, которые не были предметом для раскрытия во время выдачи лицензии, поскольку служба просто не существовала. Прежде всего, это будут сведения, связанные с финансовой деятельностью службы (происхождение и общая сумма ресурсов, прибылей), которые в некоторых государственных законах могут быть определены, так же как, частично, могут быть определены правилами и рекомендациями права компаний. Предмет раскрытия разнообразен. Он может быть ограничен сообщением основных документов (балансовых отчетов, счетов), он может быть распространен на изложение в более подробном виде сведений о распределении и происхождении различных видов ресурсов (рекламы, спонсорства, продажи программ или услуг, предоставленных третьим лицам, и т.д.).

Особый элемент следует отметить в случае вещательных служб, которые имеют дочерние компании, чья деятельность ограничена областями, связанными с основной деятельностью специальной службы (например, ограничения в распределении программ службы в форме видеозаписей, вспомогательные средства, предназначенные для работы рекламного отдела службы), или которые устанавливают объединение компаний с другими СМИ в соседних областях. Дабы иметь максимально верное мнение о деятельности и финансовых итогах этих связанных частей, может быть уместно расширение обязанности прозрачности о деятельности и финансовых средствах вещательных служб к этим дочерним и присоединившимся компаниям. Наконец, как указано выше, в связи с информацией, которая может быть предметом раскрытия в случае заявления для получения вещательной лицензии (см. выше), дополнительный пункт информации, который может быть раскрыт, если государственные законы это позволят, — это отношения, которые поддерживает служба с третьими лицами, обладающими специальными ресурсами (финансовыми ресурсами, программами и т.д.). В этом отношении, так же как и для других правил прозрачности, сомнения, которые необходимо устранить, касаются потенциальных предметов раскрытия сведений о них (всех отношений или только тех, например, которые построены вокруг финансовой части компании) и рабочих процедур для раскрытия (по инициативе оператора службы или по запросу (заявке) службы или контролирующей власти, путем обычной декларации или через передачу копии юридически оформленных актов, подписанных деятелем службы и третьими лицами на разовой основе или, напротив, заключаемых периодически).

Пункт №5. Осуществление функций служб или инстанций, ответственных за прозрачность в текущей деятельности вещательных служб

Важно, что миссии и полномочия властных инстанций или служб ответственных за прозрачность в текущей деятельности вещательных служб, должны быть точно определены в законодательстве. Ясность необходима не только для этих служб и полномочных органов, которые должны знать настолько точно, насколько возможно, рамки, ограничения своей деятельности, но также для лиц или органов, требующих раскрыть им информацию, кто еще нуждается в том, чтобы быть проинформированным по поводу этих полномочий и ограничений.

Также важно, чтобы этим службам или инстанциям были даны полномочия, позволяющие им иметь доступ к информации, необходимой для проверки деятельности и для того, чтобы возможно было оценить точность и добросовестность полученной информации, и это при полной гарантии, что существовал баланс между этими полномочиями и правами тех, от кого требовали данные, например, — защитой баз данных, защитой коммерческой и банковской тайны, конфиденциальности источников информации, журналистской или редакторской тайны. В этом отношении возможно, что юридические лица раскрывают информацию и поддерживают соответствующие службы или органы всеми возможными силами, необходимыми для осуществления их функций. Поэтому полномочные инстанции в каждой стране должны определить условия, которые они считают уместными, если службы вещания отказываются раскрыть информацию, которую они обязаны предоставлять по местному закону (штрафы, банкротство или приостановка полномочия вещать и т.д.).

Возможен случай, когда эти службы не могут иметь в своем распоряжении источники, необходимые для того, чтобы собрать всю необходимую информацию и, в частности, для того, чтобы ее проверить, особенно когда это довольно сложно сделать (финансовые данные, например). Это может, следовательно, быть полезным для того, чтобы оговорить в государственном законодательстве полномочия административных и судебных органов или других частных или юридических лиц (экспертов-бухгалтеров, аудиторов и т.д.): в какие

службы или организации они могут обращаться, в отношении каких типов деятельности, в соответствии с какими процедурами и при каких условиях и гарантиях.

Службы или организации, способные применить законодательство, связанное с вещанием, в частности, касающееся выдачи лицензий на вещание вещательным компаниям могут, в соответствии с их функциями, нуждаться в том, чтобы сообщить третьим лицам часть информации, которую они получают от тех, кто запрашивает разрешение на осуществление деятельности вещательных служб или от руководителей этих служб. Возможен случай, когда полномочная инстанция, которая желала бы консультировать организации, представляющие аудиовизуальный сектор о содержании, которое частное или юридическое лицо, изъявившее желание осуществить вещательную деятельность, намеревается придать службе, может также оценивать выполнимость и целенаправленность проекта. Возможен случай, когда службы или полномочные инстанции, которые хотели бы поручить проверку финансовой состоятельности, о которой им сообщила вещательная компания, применяют транспарентные правила к определенному частному или юридическому лицу. В случае следования этим рекомендациям, может быть целесообразно учитывать положения об этом в государственном законодательстве. Тем не менее, сталкиваясь с фактом, что частные и юридические лица — источники информации имеют вполне законные интересы, которые поставлены на карту и которые оправдывают ограничение сообщения информации третьим лицам, необходимо признать, что ограничения возможностей внешнего раскрытия информации должны быть ясно изложены. Более того, возможности раскрытия должны быть строго ограничены необходимыми действиями для выполнения функций заинтересованных служб и органов, и должны быть подчинены точно определенным процедурам. Наконец, когда раскрытие информации представляется возможным, заинтересованные лица и инстанции должны быть проинформированы заранее и должны иметь возможность прокомментировать, или возразить, или согласиться с тем, чтобы эти данные были сообщены третьим лицам.

III. Комментарии к пункту №6 о специфических мерах, которые могут гарантировать транспарентность печатной прессы

Как указано во вступлении, постановления, которые могут быть включены в государственное законодательство по транспарентности в сфере прессы, не могут быть аналогичны тем условиям, которые относятся к вещательному сектору. Это дань тому факту, что процедуры раскрытия информации не могут быть одними и теми же в двух секторах, дань тому, что создание предприятия печати не может быть предметом лицензирования, в отличие от вещательного сектора.

Вдобавок к включению специфических условий в государственное законодательство, следует предусмотреть возможность принятия по инициативе предприятий прессы мер саморегуляции в достижении транспарентности. Саморегуляция может быть введена различными кодексами, профессиональными уставами или другими видами соглашений.

Содержание информации, которую государственные структуры способны сделать предметом раскрытия, может различаться в соответствии с их целями, а также в соответствии с методами принуждения. Насколько цели связаны между собой, настолько некоторые государственные авторитеты могут гарантировать весьма широкую степень транспарентности для предприятий прессы по различным причинам (например, нет такой структуры в прессе, которая сравнилась бы со службой общественного вещания, гарантирующей плюрализм). Другие государственные инстанции могут только желать подчинить предприятия прессы некоторым минимальным правилам транспарентности, в частности, позволяя иметь более широкий доступ к рынку в области прессы. Что касается принуждений, должно быть отмечено, что некоторые инстанции не имеют полномочий устанавливать правила транспарентности.

Помимо 4-й категории, информация, которая может стать предметом раскрытия в области прессы, все же не полностью отличается от информации, предусмотренной в отношении вещательных служб. Вот комментарии, предназначенные для того, чтобы выделить некоторые черты прессы, нуждающиеся в том, чтобы быть рассмотренными в сравнении с соответствующими чертами вещательного сектора.

Первая категория информации

Информация для раскрытия первой категории различается в тех случаях, когда издательская структура — юридическое лицо. Если эта структура организована в форме компании, необходимые условия для раскрытия ее компетентности могут быть распространены на всех акционеров или, напротив, быть ограничена теми, кто держит

наибольшую долю акций в капитале компании. Эта доля акций может быть определена соотношением определенных процентов капитала (например, если акционер имеет более 10% капитала) или соотношением количества акционеров (например, есть пять потенциальных акционеров). Вдобавок к акциям, дающим долю владения издательской структурой, требование прозрачности может также быть распространено на лиц, владеющих по контрактам или по соглашению полномочиями руководства или правом определять границы деятельности структуры. Наконец, это условие может касаться не только актов, предоставляющих долю владения или полномочия руководства, или управления, или право определять границы деятельности структуры, но также и актов, которые и в будущем смогут их предоставить (например, обещание продать или передать право собственности на СМИ).

Вторая категория информации

Вторая категория информации предназначена для того, чтобы гарантировать прозрачность интересов издательских структур в области прессы (или интересов частных и юридических лиц, являющихся участниками этих структур) в иных СМИ, отечественных или зарубежных. Это касается, прежде всего, участия в капитале иных издательских компаний. Тем не менее, это также может относиться к интересам предприятий прессы в капитале вещательных служб (радио— и телевизионных), всегда возможно проанализировать развитие совместного владения СМИ или мультимедийным объединением. Эти положения вполне могут распространяться и на интересы в предприятиях, выполняющих работу в сотрудничающих областях (например, участие в капитале фирм, ответственных за рекламную деятельность иных издательских или вещательных предприятий). Наконец, условия прозрачности могут быть распространены в области акционирования иных экономических отраслей, несколько не связанных с отраслью СМИ.

Третья категория информации

Может быть уместно различать частных лиц и юридических лиц, стоящие над официально объявленными руководителями издательского предприятия или сотрудничающие с ним, ответственные за одно или более издание, чтобы иметь значительное влияние на издательскую политику последнего. Такое влияние может быть осуществлено, например, рекламодателями.

Четвертая категория информации

Возможен случай, когда действия и публикации обусловлены положениями издательской политики или политической ориентацией издательства (льготы издателям и т.д.). Раскрытие таких положений может стать уместным в случае достижения одной из основных целей прозрачности, а именно той, которая позволяет общественности формировать мнение о компетенции СМИ в соответствии с информацией о СМИ, дающей точные сведения о его издательской политике.

Пятая категория информации

Раскрытие информации этой категории общественным инстанциям может быть приемлемым только при соблюдении двух особыми условий. Во-первых, раскрытие может быть предназначено для служб или инстанций, ответственных за распределение прямой помощи предприятиям прессы, дабы обусловить, на основании критерия для выдачи этой помощи, предприятия, которые могут или не могут рассчитывать на поддержку, позволяя им самостоятельно решать, каково их финансовое положение в данный момент. Во-вторых, раскрытие такой информации может стать необходимым для обращения к государственным антимонопольным актам, когда последние устанавливают критические уровни, за которыми концентрация управления запрещена или подчинена высшей власти. Раскрытие информацией может позволить компетентным службам или инстанциям определить, были ли достигнуты эти критические уровни. Должно быть отмечено, что сообщение таких сведений может быть предусмотрено в различных отраслях закона (общем законодательстве о предприятиях, законах в области СМИ).

Сообщение обществу такой информации может оказаться полезным, дав возможность ему предвидеть возможные изменения в сфере владения предприятиями прессы из-за неудачных финансовых результатов их деятельности. Риск, который раскрытие такой информации обществу может повлечь за собой, должен быть предусмотрен.

Правовое регулирование концентрации и прозрачности СМИ

ОБЩИЙ ОБЗОР ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНТРОЛЯ И ЛИЦА, ОСУЩЕСТВЛЯЮЩЕГО КОНТРОЛЬ, С УСТАНОВЛЕНИЕМ СООТВЕТСТВУЮЩИХ ПРАВИЛ ПРОЗРАЧНОСТИ

Источник: сайт Института проблем информационного права (Москва)
<http://www.medialaw.ru/publications/books/wb-conc/21.html>, 2000 год

Применительно к концентрации средств массовой информации можно выделить две концепции контроля. В соответствии с первой концепцией юридическое или физическое лицо осуществляет контроль над массово-информационным предприятием только в том случае, если его акционерный капитал и/или право голоса позволяют такому лицу оказывать решающее воздействие на состав или решения органов данного предприятия. Регулятивные органы, как правило, используют эту концепцию контроля, которая аналогична концепции, используемой в торговом праве, при подготовке проектов правил, направленных на предотвращение концентрации.

Вторая концепция более широкая. В соответствии с этой концепцией лицо осуществляет контроль над массово-информационным предприятием, когда оно способно по своему желанию управлять делами этой организации любыми способами, будь то прямо или косвенно. Для определения того, имеет ли какое-то лицо подобную власть над предприятием, наряду с принадлежащим ему акционерным капиталом и правом голоса во внимание принимаются и другие характеристики данного предприятия. Эти факторы включают личные связи с руководством, финансовые связи с предприятием и договорные связи с предприятием. В частности, согласно данной более широкой концепции, договоры на поставку и распределение комплектующих, необходимых для работы соответствующей массово-информационной организации, также входят в число этих факторов, равно как и договоры в отношении приобретения программ, а также средств распространения и приема программ.

Последняя широкая концепция является более точным показателем того, кто фактически контролирует массово-информационное предприятие. Например, согласно такой широкой концепции контроля общенациональная радиостанция, заключившая сетевой договор на предоставление большей части своих программ и значительной части финансирования небольшой местной радиостанции, может фактически контролировать эту небольшую местную станцию. И это действительно так, если общенациональная станция принимает за местную станцию ключевые решения, касающиеся содержания вещания или рекламной политики. Согласно первой концепции контроля общенациональная радиостанция не обладала бы контролем над местной станцией, поскольку первая не имеет ни права голоса, ни акций последней.

В своем неофициальном предложении, выраженном в "Директиве о праве собственности на средства массовой информации на внутреннем рынке", Европейский союз отдает предпочтение второй концепции. Данное предложение также содержит тест из двух частей для определения лица, контролирующего массово-информационное предприятие.

Во-первых, регулятивный орган должен оценить: (а) объем акций и прав голоса соответствующего лица, а также его возможности по назначению членов совета директоров соответствующего массово-информационного предприятия; (б) финансовые связи соответствующего лица с соответствующим массово-информационным предприятием (в частности, финансирование капиталовложений и задолженность); (в) связи между соответствующим лицом и редакционным персоналом и руководством (в том числе, аффилированные лица и члены семей) соответствующего массово-информационного предприятия; а также (г) договорные связи между соответствующим лицом и соответствующим массово-информационным предприятием (в частности, предоставление программ и договоры, касающиеся сетей распространения сигнала и систем условного доступа).

Во-вторых, регулятивный орган, рассматривающий эти факторы первой части теста, должен оценить, способно ли соответствующее лицо управлять делами соответствующего массово-информационного предприятия по своему желанию.

Некоторые страны используют в своих законах, касающихся права собственности на средства массовой информации, более широкую концепцию контроля. Например:

- **Федеральный вещательный договор в Германии** относит долю аудитории вещателя на счет контролирующей компании этого вещателя. Под контролирующей компанией подразумевается любая компания, которая прямо или косвенно владеет 25% акционерного капитала или прав голоса вещателя. Сюда также включается любая компания, обладающая сопоставимым контролирующим влиянием на вещателя. Сюда также включаются компании, которые регулярно заполняют своими программами значительную часть эфирного времени такого вещателя. Сюда также включаются компании, которые в силу контракта, устава или на иных оснований занимают положение, позволяющее им принимать основополагающие решения в отношении программной политики, закупки и производства программ. В Федеральном вещательном договоре Германии также сказано, что при рассмотрении и оценке контроля компании над вещателем регулятивные органы обязаны также принимать во внимание и существующие семейные отношения.
- В **Италии** вещатели контролируются юридическим лицом, которое приобретает концессию или разрешение на управление вещателем. Кроме того, вещатели контролируются юридическими лицами, которые прямо или косвенно контролируют голоса акционеров и состав совета директоров. Подобный косвенный контроль может также осуществляться через использование управляющих компаний, договоров или отношений с третьими лицами. Вещатели также контролируются юридическими лицами, доходы от рекламы которых превышают 50% от общего объема продаж данного вещателя. Они также контролируются продюсерами и распространителями аудиовизуальной продукции, объем поставок которых телевизионным вещателям, передающим некодированный сигнал, превышает 35% ежедневного вещания или 35% вещания в течение "прайм-тайм".
- Во **Франции** право собственности устанавливается оценкой потенциальной аудитории радиосети. Потенциальная аудитория любого конкретного владельца не должна превышать 150 миллионов человек. Таким образом, чтобы определить, действительно ли право собственности, французское правительство складывает потенциальные аудитории всех радиостанций, которые относятся к той или иной радиосети. При определении факта, относится ли тот или иной радиовещатель к той или иной сети, французские власти принимают во внимание не только то, кто имеет право собственности на акции, или кто осуществляет большинство прав голоса. Они также смотрят, совпадает ли программная политика соответствующей радиостанции с политикой других радиостанций, входящих в ту же сеть.

В законопроекте, который должен внести поправки во французский Закон о средствах связи 1986 г., при определении контроля над радиостанцией также предлагается принимать во внимание договоры о содержании предоставляемых программ. Этот законопроект утверждает, что вещатель не может не зависеть от оператора кабельной сети, если вещатель предоставляет такому оператору более 50% его программ.

Применение более широкой концепции "контроля" явным образом предполагает меры по обеспечению прозрачности. Эта концепция предполагает, что соответствующие органы власти обязаны делать нечто большее, нежели просто собирать сведения об акционерах массово-информационных предприятий.

Например, Федеральный вещательный договор Германии обязывает вещателей предоставлять сведения о своих прямых или косвенных капиталовложениях, об участии в акционерном капитале своих родственников или представителей, о нормативных положениях своих уставов и учредительных договоров, а также о поставке вещателя программной продукции. Эти обязательства распространяются как на физических, так и на юридических лиц, прямо или косвенно владеющих акциями вещателя. Они также распространяются на компании, связанные с этим вещателем, и на компании, которые имеют возможность осуществлять контролирующее влияние на этого вещателя. Помимо обязательств по уведомлению вещатель и лица, которые владеют акциями вещателя, обязаны представлять в соответствующие органы власти ежегодные отчеты, в которых указываются все существенные изменения в отношениях между сторонами. В отчетах также должен указываться объем таких изменений.

Важно отметить также, что правила по обеспечению прозрачности в Федеральном вещательном договоре основываются не только на сведениях, предоставляемых вещателями. Федеральный договор позволяет надзирающим органам проводить расследования и получать

все данные, необходимые им для выполнения своих задач. В этих целях представителям надзирающих органов разрешается, помимо прочего, посещать помещения, занимаемые вещателем или его акционерами, вызывать свидетелей и экспертов для дачи устных показаний, а также требовать оформления affidavits от тех лиц, которые должны предоставить информацию. Такие меры придают представляемым сведениям большую надежность, полноту и точность.

Меры по обеспечению прозрачности направлены на получение сведений, необходимых для установления лиц, которые контролируют массово-информационное предприятие на уровне компании. Они также позволяют органам власти определять положение предприятия, совместного предприятия или союза предприятий на конкретном рынке.

Обратимся к результатам исследования в области определения соответствующих и смежных рынков. По мнению Европейской комиссии, в определении соответствующего рынка имеют место два измерения: товарное и географическое. Задача этого определения — установить фактических конкурентов. Фактические конкуренты способны ограничивать поведение друг друга. Они не могут вести себя независимо друг в силу оказываемого на них воздействия конкуренции. Такое определение рынка позволяет рассчитывать удельный вес в обороте рынка, влияние на рынке, а также предоставлять содержательную информацию в отношении господствующего положения на рынке отдельных конкурентов.

Соответствующий рынок устанавливается путем сочетания товарного и географического рынков. Товарный рынок объединяет все те товары и/или услуги, которые потребитель рассматривает как равноценные или взаимозаменяемые на основании их характеристик, цены и предполагаемого использования. Соответствующий географический рынок устанавливается, когда географическое положение является в достаточной степени однородным в том плане, что компании в рамках такого географического положения имеют одинаковые спрос и предложение в отношении товаров и услуг. Географические рынки являются разными, когда условия конкуренции на одном географическом рынке ощутимо отличаются от условий конкуренции на другом географическом рынке.

Определение соответствующего рынка играет очень важную роль при определении положения участников этого рынка. Например, положение на рынке компании "Би-Скай-Би" выглядит совершенно по-разному, если соответствующий рынок определяется как "Телевидение Европы", или если он определяется как "Платное телевидение Великобритании".

Европейская комиссия выделяет следующие товарные рынки:

Телевидение. Вещательные субрынки включают:

1. эфирное вещание программ и рекламы;
2. платное телевидение;
3. интерактивное телевидение.

Субрынки программного содержания включают:

1. вещательные права, которые делятся на права на трансляцию спортивных мероприятий и права на трансляцию фильмов;
2. независимое производство программ.

Субрынки распространения сигнала включают:

1. кабельное, спутниковое и наземное распространение телевизионного сигнала;
2. технические и административные услуги по обеспечению платного телевидения. Субрынок 2 включает в себя системы условного доступа.

Радио. За исключением ряда незначительных дополнений в сфере радио существуют такие же товарные рынки, что и в сфере телевидения.

Пресса. Продажа газет; реклама.

В отношении географических рынков Комиссия установила, что в большинстве случаев эти рынки являются национальными. Данная установка принимает во внимание различия в регулятивных режимах, языковые барьеры и культурные факторы, хотя, в принципе, географический рынок может охватывать и всю лингвистическую зону. Например, Германия и Австрия являются одним географическим рынком. Кроме того, географический рынок может быть и общеевропейским. Это иллюстрируют географический рынок

спутникового распределения сигнала и рынки таких общеевропейских телеканалов, как "Евроспорт".

Когда соответствующий рынок определен, сравнительно просто можно оценить положение предприятий в рамках этого рынка. Вместе с тем, важно изучить положение массово-информационного предприятия и на рынках, которые связаны с уже определенным рынком. Такое исследование является критическим при попытке оценить жизнеспособность плюрализма среди различных средств массовой информации. Например, рынок прессы и рынок телевидения различны, и одновременное присутствие какого-либо предприятия на обоих рынках не представляет собой угрозы для свободной конкуренции, поскольку это разные товарные рынки. С точки зрения закона о конкуренции единого рынка нескольких средства массовой информации не существует, потому что телевидение и прессу, рассматривая их по отдельности, нельзя считать взаимозаменяемыми. Однако трудности могут возникнуть, если перекрестное владение средствами массовой информации из сфер печати и телевидения посягает на плюрализм массовой информации.

Приведем примеры того, как защитить редакционную независимость (минимальные требования). В Испании существует два способа защиты редакционной независимости: *регулятивный и саморегулятивный*.

Регулятивный способ. Для защиты политической независимости журналистов испанской конституцией 1978 г. признано "право на защиту положения о совести" журналистов. Данное положение позволяет журналистам прекращать профессиональные отношения и требовать компенсации, если предприятие массовой информации, с которым они сотрудничают, радикальным образом меняет свою редакционную политику. Однако у этого конституционного положения ограниченная сфера применения. Вплоть до 1997 г. законодательная власть не занималась развитием этого положения, и до сих пор этот закон не оказывает большого влияния на политику средств массовой информации.

Журналисты как работники также защищены трудовым правом. Трудовое право ограничивает возможности собственника массово-информационного предприятия вмешиваться в некоторые сферы деятельности работников.

Саморегулятивный способ. В Испании журналисты и собственники средств массовой информации утвердили Устав, который регулирует их взаимоотношения. Это частное соглашение. Испанский Закон о средствах массовой информации не содержит в этом отношении никаких конкретных директив. Профессиональные союзы журналистов также принимают саморегулятивные программы. Например, соответствующие программы приняты такими организациями, руководящими применением правил профессиональной этики, как Comisiyn de la Federaciyn de Asociaciones de Prensa en Espaca и Consejo de Prensa del Colegio de Periodistas de Catalunya.

*Программа сравнительного права и политики СМИ
Оксфордского университета*

Прозорість медіа власності по-македонськи

Тетяна Родіонова, Інститут Медіа Права, для «Телекритики» / 23.05.2006

Вимога Ради Європи до кожної держави гарантувати прозорість медіа власності пов'язана з двома причинами. По-перше, громадськість повинна мати доступ до основної інформації про ЗМІ для формування власної думки про те, яку цінність має інформація, ідеї та міркування, що поширюються цим ЗМІ. По-друге, прозорість потрібна самій державі для здійснення ефективного регулювання у галузі концентрації та участі іноземців у засобах масової інформації. Звісно, якщо держава не знає, хто стоїть за телеканалами, вона ніколи не зможе прослідкувати за тим, як поступово телеканали переходитимуть з рук українців до іноземців.

Закон Республіки Македонія „Про телебачення і радіомовлення“, прийнятий у листопаді 2005 року, є одним з кращих існуючих законів Європи у галузі регулювання телерадіомовлення взагалі, та прозорості аудіовізуальних ЗМІ зокрема. Над цим законом працювала потужна група експертів з Європи та США.

Македонський Закон встановлює ряд вимог до телерадіоорганізацій. Так, для отримання ліцензії на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення заявники мають подати Раді з питань телебачення і радіомовлення, зокрема, дані про структуру власності. Жодна особа, не відображена в цих даних (неофіційний співвласник), не може брати участь у телерадіомовленні ні на грошовій, ні на негрошовій основі (інакше з телерадіомовника стягуватиметься штраф).

Ще одним інструментом забезпечення прозорості є вимоги до щорічного звіту, який кожен телерадіомовник має публікувати не пізніше 31 березня. Звіт повинен містити таку інформацію:

- зміни в структурі власності;
- статутні зміни телерадіомовника;
- зміни в керівних органах;
- джерела фінансування.

Телерадіомовними, за законом, зобов'язані транслювати звіт в найкращий ефірний час принаймні тричі на рік, а також опублікувати звіт принаймні в одній щоденній газеті. Також не пізніше 31 березня телерадіомовникам належить подати до Ради з питань телебачення і радіомовлення свої фінансові звіти за попередній рік. На запит Ради, телерадіомовники мають надати інформацію про свої прибутки від реклами, торгівлі за допомогою засобів телебачення і спонсорства.

Вимоги Закону поширюються не лише на прямих власників і засновників ЗМІ, але й на споріднених осіб, яким у Законі дається таке складне визначення: „Споріднені особи – це особи, пов'язані між собою через структуру управління, основні фонди чи в інший спосіб, коли такі особи, через свої зв'язки, беруть спільну участь у розробці бізнесових стратегій, тобто скоординовано діють з метою досягнення спільних цілей, або коли одна особа спроможна керувати іншою особою чи справляти на неї істотний вплив через прийняття рішень щодо господарської діяльності або програмної концепції телерадіомовника“. У контексті цього Закону як споріднені розглядаються такі особи: члени родини (батьки, діти, брати і сестри, прийомні батьки і діти); особи, які перебувають у зареєстрованому шлюбі або спільно мешкають поза шлюбом (співмешканці); найближчі родичі чоловіка або дружини; акціонери або власники інших прав, на основі яких вони беруть участь в управлінні телерадіомовником, з принаймні 25% прав голосу; особи, які спільно володіють двома телерадіомовниками або мають інші права, на основі яких беруть участь в управлінні кожним з телерадіомовників, з принаймні 25% прав голосу; особи, які, на основі договору про продаж чи іншу ділову кооперацію, формують понад 30% річних прибутків певного телерадіомовника від реклами, торгівлі за допомогою засобів телебачення або спонсорства; члени керівного чи наглядового органу певного телерадіомовника, а також особи, споріднені з членами керівного і наглядового органу організації у вищеозначений спосіб.

Як уже зазначалося, телерадіомовник повинен інформувати Раду з питань телебачення і радіомовлення про всі зміни у структурі власності. Якщо в результаті зміни структури власності телерадіомовник або його споріднена особа отримує частку в статутному капіталі іншого телерадіомовника, яка перевищує 10% основного капіталу, телерадіомовник

повинен, починаючи з дня перевищення 10-відсоткової межі, надати на схвалення Ради з питань телебачення і радіомовлення запит про зміну структури власності. Рада з питань телебачення і радіомовлення повідомляє свою думку щодо запиту про зміну структури власності протягом 60 днів з дня отримання нею остаточно оформленого запиту. За порушення цих вимог у Законі передбачаються штрафні санкції для телерадіомовника.

Македонський досвід представляє як теоретичний, так і практичний інтерес. Україна прагне розвивати своє законодавство дотримуючись демократичних стандартів, рекомендацій Ради Європи та досвіду інших країн. Досвід Македонії цілком придатний для використання Україною. Більше того, Міністерство юстиції підготувало проект закону про забезпечення прозорості відносин власності щодо засобів масової інформації. Частиною цього проекту є запровадження щорічних публічних звітів телерадіоорганізацій.

ЗАКОН РЕСПУБЛІКИ МАКЕДОНІЯ "ПРО ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ"

м. Скоп'є, листопад 2005 року

<ВИБРАНЕ>

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

<...>

Стаття 3

Діяльність у сфері телебачення і радіомовлення – це трансляція радіопрограм та/чи телевізійних передач незалежно від технології трансляції, що використовується, з кодуванням чи без кодування, призначених для прийому широким загалом.

Технічні умови створення і роботи радіостанцій, тобто, умови створення, технічного обслуговування й використання мереж та інших засобів трансляції програм і їхньої передачі по мережах зв'язку загального користування регулюються законодавством у галузі електронного зв'язку.

Стаття 4

Терміни, які використовуються в цьому Законі, мають таке значення:

1. Телерадіомовник – юридична або фізична особа, яка виконує функції редактора програм, здійснюючи вибір програм, що належать до складу послуг у галузі телерадіомовлення, призначених для прийому широким загалом, які транслюються зазначеною юридичною або фізичною особою чи від її імені третьою особою в повному обсязі й без жодних змін;

<...>

3. Трансляція – первинне розповсюдження радіо- та/чи телепрограм, призначених для прийому широким загалом, з використанням наземного передавача, мережі електронного зв'язку або супутника. Це визначення не розповсюджується на послуги зв'язку, що надаються на індивідуальне замовлення;
4. Ретрансляція – одночасний прийом і передача за допомогою будь-яких технічних засобів, в повному обсязі та з незмінним контентом радіо- чи телепрограм або важливих елементів радіо- чи телепрограм, які транслюються іншими телерадіомовниками для прийому широким загалом;

<...>

III. ЗАХИСТ ПЛЮРАЛІЗМУ, РІЗНОМАНІТТЯ І ТРАНСПАРЕНТНОСТІ В РОБОТІ ТЕЛЕРАДІОМОВНИКІВ

Стаття 13

З метою забезпечення різноманіття ефірних послуг, що надаються, та захисту множинності форм власності ЗМІ, може бути встановлений факт існування незаконної концентрації ЗМІ.

У контексті цього Закону, факт існування незаконної концентрації ЗМІ встановлюється, якщо телерадіомовник:

- Володіє часткою статутного капіталу іншого телерадіомовника всупереч положенням Статті 14 цього Закону;
- Володіє часткою статутного капіталу видавничої компанії, яка видає щоденну газету, або інформаційного агентства;
- Володіє часткою статутного капіталу компанії, яка здійснює діяльність у галузі реклами і пропаганди, компанії-дослідника ринку і громадської думки, компанії-дистриб'ютора аудіовізуальних творів, кінокомпанії або телекомунікаційної компанії;
- Одночасно транслює радіо- і телепрограми, якщо він не є державною службою телебачення і радіомовлення;

- Одночасно транслює радіо- та/чи телепрограми й видає щоденну газету, яка розповсюджується на території, де транслюються радіо- та/чи телепрограми;
- Одночасно транслює радіо- та/чи телепрограми і здійснює діяльність інформаційного агентства, детективно-охоронного агентства, компанії, яка здійснює діяльність у галузі реклами і пропаганди, компанії-дослідника ринку і громадської думки, компанії-дистриб'ютора аудіовізуальних творів, кінокомпанії або телекомунікаційної компанії.

Факт існування незаконної концентрації ЗМІ, в контексті цього Закону, також встановлюється, якщо телерадіомовники засновуються юридичними чи фізичними особами, які водночас є:

- Засновниками інших телерадіомовників всупереч положенням Статті 14 цього Закону;
- Засновниками видавничої компанії, яка видає щоденну газету, що розповсюджується на території, де транслюються радіо- та/чи телепрограми;
- Засновниками інформаційного агентства;
- Засновниками компанії, яка здійснює діяльність у галузі реклами і пропаганди, компанії-дослідника ринку і громадської думки, детективно-охоронного агентства, компанії-дистриб'ютора аудіовізуальних творів, кінокомпанії або телекомунікаційної компанії;
- Спорідненими особами згідно з положеннями цього Закону.

Стаття 14

Фізична чи юридична особа, яка є співвласником контрольного пакету акцій, акціонером телерадіомовника, який має ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на національному рівні, або його спорідненою особою, може бути співвласником іншого телерадіомовника, тобто, спільно володіти іншим телерадіомовником, який має ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на національному рівні, проте, її участь у статутному капіталі чи частка прав голосу цього телерадіомовника не повинна перевищувати 50%.

Фізична чи юридична особа, яка є співвласником контрольного пакету акцій, акціонером телерадіомовника, який має ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на національному рівні, або його спорідненою особою, може бути співвласником контрольного пакету акцій іншого телерадіомовника, тобто, спільно володіти іншим телерадіомовником, який має ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на регіональному рівні, та, щонайбільше, двома телерадіомовниками, які мають ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на місцевому рівні, за умови, що два регіони, на території яких здійснюють мовлення ці телерадіомовники, не мають спільної межі.

Фізична чи юридична особа, яка є співвласником контрольного пакету акцій, акціонером телерадіомовника, який має ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на регіональному рівні, або його спорідненою особою, може бути співвласником контрольного пакету акцій, щонайбільше, одного іншого телерадіомовника, який має ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на регіональному рівні, та не більше, ніж двох телерадіомовників, які мають ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на місцевому рівні, за умови, що два регіони, на території яких здійснюють мовлення ці телерадіомовники, не мають спільної межі.

Фізична чи юридична особа, яка є співвласником контрольного пакету акцій, акціонером телерадіомовника, який має ліцензію на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на місцевому рівні, або його спорідненою особою, може бути співвласником контрольного пакету акцій, щонайбільше, двох інших телерадіомовників, які мають ліцензію на ведення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення на місцевому рівні, за умови, що дві місцевості, на території яких здійснюють мовлення ці телерадіомовники, не мають спільної межі.

Фізична чи юридична особа, яка є співвласником контрольного пакету акцій, акціонером телерадіомовника або його спорідненою особою, не може засновувати жодну видавничу компанію, яка видає щоденну газету, інформаційне агентство, детективно-охоронне агентство, компанію, яка здійснює діяльність у галузі реклами і пропаганди, компанію-дослідника ринку і громадської думки, кінокомпанію або телекомунікаційну компанію чи бути їхнім засновником або акціонером.

Стаття 15

Факт існування незаконної концентрації ЗМІ встановлюється Радою з питань телебачення і радіомовлення, за винятком випадків, які належать до компетенції Комісії із захисту конкуренції, згідно з положеннями Закону "Про захист конкуренції".

При встановленні факту існування незаконної концентрації ЗМІ, Рада з питань телебачення і радіомовлення вимагає від телерадіомовника приведення його діяльності у відповідність до положень цього Закону в межах 3 (трьох) місяців з дня встановлення існування незаконної концентрації ЗМІ.

Якщо телерадіомовник не виконує пункту 2 цієї Статті, Рада з питань телебачення і радіомовлення запроваджує процедуру скасування ліцензії на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення.

Стаття 16

Телерадіомовник не може мати жодного неофіційного партнера, тобто, жодний неофіційний співвласник не може брати участі у телерадіомовнику ні на грошовій, ні на негрошовій основі.

Стаття 17

Телерадіомовник повинен інформувати Раду з питань телебачення і радіомовлення про всі зміни у структурі власності.

Якщо в результаті зміни структури власності телерадіомовник або його споріднена особа отримує частку в статутному капіталі іншого телерадіомовника, яка перевищує 10% основного капіталу, телерадіомовник повинен, починаючи з дня перевищення 10-відсоткової межі, надати на схвалення Ради з питань телебачення і радіомовлення запит про зміну структури власності.

Рада з питань телебачення і радіомовлення повинна повідомити свою думку щодо запиту про зміну структури власності протягом 60 днів з дня отримання нею остаточно оформленого запиту згідно з п. 2 цієї Статті.

Якщо, на думку Ради з питань телебачення і радіомовлення, запланована зміна структури власності призведе до ситуації, коли виникне незаконна концентрація ЗМІ, Рада рекомендуватиме телерадіомовникові реалізувати ці зміни таким чином, аби запобігти створенню незаконної концентрації ЗМІ чи уникнути цього процесу.

Якщо телерадіомовник не виконує рекомендацій Ради з питань телебачення і радіомовлення і змінює структуру власності у спосіб, який може призвести до виникнення будь-якої з ситуацій, зазначених у п. 6 цієї Статті, застосовується положення цього Закону про дострокове скасування ліцензії на здійснення діяльності в галузі телебачення і радіомовлення.

Рада з питань телебачення і радіомовлення відмовляє у зміні структури власності, якщо, на її думку, така зміна може призвести до незаконної концентрації ЗМІ, зокрема, коли:

- Телерадіомовники, які об'єднуються в результаті зміни часток фізичної та юридичної осіб у структурі власності організацій, набувають домінуючої позиції на рекламному ринку, коли їхня частка в загальних обсягах продажу рекламного часу на радіо і телебаченні перевищує 30%;
- Телерадіомовники, які об'єднуються в результаті зміни часток фізичної та юридичної осіб у структурі власності організацій, набувають домінуючої позиції у формуванні громадської думки, коли їхня частка в загальному рейтингу перевищує 40%;
- Регіональні та місцеві телерадіомовники, які об'єднуються в результаті зміни часток фізичної та юридичної осіб у структурі власності, транслюють свої програми для аудиторії, що складає 50% загального населення Республіки Македонія.

Обсяги операцій на рекламному ринку, зазначеному в абзаці 1 пункту 6 цієї Статті, розраховуються на основі показників прибутку від реклами, отриманого всіма телерадіомовниками протягом року, що передує об'єднанню.

Загальна аудиторія, зазначена в абзаці 2 пункту 6 цієї Статті, розраховується на основі рейтингових показників протягом усіх 12 місяців календарного року, що передує об'єднанню.

Відсоток покриття, зазначеного в абзаці 3 пункту 6 цієї Статті, розраховується на основі даних останнього перепису населення Республіки Македонія.

Стаття 18

У контексті цього Закону, "споріднені особи" – це особи, пов'язані між собою через структуру управління, основні фонди чи в інший спосіб, коли такі особи, через свої зв'язки, беруть спільну участь у розробці бізнесових стратегій, тобто, скоординовано діють з метою досягнення спільних цілей, або коли одна особа спроможна керувати іншою особою чи справляти на неї істотний вплив через прийняття рішень щодо господарської діяльності або програмної концепції телерадіомовника.

У контексті цього Закону, як споріднені розглядаються такі особи:

- Члени родини (батьки, діти, брати і сестри, прийомні батьки і діти);
- Особи, які перебувають у зареєстрованому шлюбі, або спільно мешкають поза шлюбом (співмешканці);
- Найближчі родичі чоловіка або дружини;
- Акціонери або власники інших прав, на основі яких вони беруть участь в управлінні телерадіомовником, з, принаймні, 25% прав голосу;
- Особи, які спільно володіють двома телерадіомовниками, або мають інші права, на основі яких вони беруть участь в управлінні кожним з телерадіомовників, з, принаймні, 25% прав голосу;
- Особи, які, на основі договору про продаж чи іншу ділову кооперацію, формують понад 30% річних прибутків певного телерадіомовника від реклами, торгівлі за допомогою засобів телебачення або спонсорства;
- Члени керівного чи наглядового органу певного телерадіомовника, а також особи, споріднені з членами керівного і наглядового органу організації у спосіб, визначений в цій Статті.

Стаття 19

Іноземна фізична чи юридична особа може засновувати вітчизняного телерадіомовника або брати в ньому участь на таких самих умовах, як це визначено в цьому Законі стосовно вітчизняних фізичних і юридичних осіб.

Стаття 20

Раз на рік, але не пізніше 31 березня, телерадіомовники повинні публікувати звіт про свою діяльність за попередній рік, включаючи:

- Зміни в структурі власності;
- Статутні зміни телерадіомовника;
- Зміни в керівних органах;
- Джерела фінансування.

Телерадіомовники повинні публікувати дані, зазначені в пункті 1 цієї Статті, принаймні, в одній щоденній газеті, а також транслювати їх в найкращий ефірний час, принаймні, тричі на рік.

Не пізніше 31 березня, телерадіомовники повинні подавати до Ради з питань телебачення і радіомовлення свої фінансові звіти за попередній рік.

На запит Ради з питань телебачення і радіомовлення, телерадіомовники повинні надавати інформацію про свої прибутки від реклами, торгівлі за допомогою засобів телебачення і спонсорства.

Хто і як володіє "1+1"

"Українська правда" / 19.06.2006

А між тим, як виявив Інститут Медіа Права, Коломойський замість провідного каналу може відбити лише парчу від коробки з дорогоцінностями. Більш того, заплутаною виявилась участь у власності каналу Рональда Лаудера, чия структура минулого року і заборонила його українським власникам продаж каналу.

Але перед тим невеличка передісторія.

Канал "1+1" засновано у серпні 1995 року. Через місяць він вийшов в ефір. З 1997 року "1+1" здійснює мовлення на Другому загальнонаціональному каналі українського телебачення згідно з ліцензією Нацради України з питань телебачення та радіомовлення. Технічне покриття території України - 95%.

За інформацією ЗМІ, на сьогоднішній день "плюсами" володіють на 60% - фірма Central Media Enterprises Рональда Лаудера і на 40% - Борис Фуксман і Олександр Роднянський. Слід зауважити, що за українським законодавством іноземний інвестор може володіти лише 30% медіа.

Втім, стаття 117 Господарського кодексу України дозволяє іноземній компанії стати резидентом, якщо в статуті зареєстрованого в Україні підприємства є хоча б один відсоток акцій української юридичної чи фізичної особи.

В березні минулого року Олександр Роднянський та Борис Фуксман вели переговори про продаж своєї 40%-ої частки каналу співвласнику групи "Приват" Ігорю Коломойському за \$100 млн. Закриття угоди мало відбутися у вересні 2005 року.

Однак уже наприкінці серпня корпорація Media Enterprises Ltd. (СМЕ), що контролює канал, заборонила співвласникам продавати свої частки "Привату".

Коломойський подав до суду позов з вимогою визнати його право власності на 70%-у частку в статутному фонді "Студії "1+1", яку нібито встиг продати йому Роднянський.

Виникає питання, чому власники, які володіють лише 40% акцій, продали аж 70%, і чому Коломойський не пішов купувати акції до головного акціонера каналу? Відповідь на це можна знайти в дослідженні Інституту Медіа Права, який вирішив дослідити структуру власності українських засобів масової інформації.

Як з'ясував Інститут, ліцензією на телевізійне мовлення під логотипом "1+1" володіє Телерадіокомпанія у формі Товариства з обмеженою відповідальністю "Студія "1+1".

Інститут Медіа Права має офіційні дані Державного комітету статистики України, відповідно до яких, засновниками Телерадіокомпанії у формі ТОВ "Студія "1+1" є дві особи: Роднянський Олександр Юхимович, який володіє часткою у 70 % та Іноземне підприємство "ІНТЕР-МЕДІА", яке має частку 30 %.

Таким чином виявляється, що повідомлення багатьох засобів масової інформації про факт володіння Роднянським незначною часткою телеканалу не відповідають дійсності. Роднянський одноосібно здійснює контроль за "Студією 1+1", оскільки його пакет у 70 % є контрольним.

Про другого учасника "Студії 1+1" відома така офіційна інформація: "Іноземне підприємство "ІНТЕР-МЕДІА" зареєстроване у Шевченківському районі міста Києва по вулиці Мельникова, 42.

Згідно з даними Державного комітету статистики України, отриманими інститутом, єдиним засновником "ІНТЕР-МЕДІА" є компанія "ІННОВА ФІЛЬМ ГМБХ", зареєстрована у Дюссельдорфі (Німеччина), за адресою Сан-Ремо Штрассе 15 40545 (дані станом на 1 грудня 2005 року).

Детальніша інформація про засновників компанії "ІННОВА ФІЛЬМ ГМБХ" в українських органах влади відсутня. Тому можна лише припустити, що цю німецьку фірму контролює Борис Фуксман (Фуксмана у засобах масової інформації називають родичем Роднянського). Цей факт підтверджує сам Фуксман: у своєму інтерв'ю для газети "Дзеркало Тижня" він говорить про те, що контролює 30 % каналу "1+1" та згадує при цьому "ІННОВА ФІЛЬМ".

А ось офіційних слідів американського мільярдера Рональда Лаудера та його медіа-корпорації Central Media Enterprises Ltd (СМЕ) у структурі власності телеканалу "1+1" не виявлено взагалі.

І це при тому, що і "Телекритика", і "Дзеркало Тижня" та інші видання, наприклад "Контракти", регулярно пишуть, що саме Лаудеру належить контрольний пакет "плюсів".

Найчастіше чомусь звучить цифра у 60 %, але це не відповідає офіційним документам. Участь Лаудера у плюсах теоретично можлива у двох формах. *По-перше*, він може мати частку разом із Фуксманом у компанії "ІННОВА ФІЛЬМ ГМБХ". *По-друге*, що більш імовірно, він може контролювати інші компанії, які тісно пов'язані з компанією "1+1" і без яких телеканал не зможе функціонувати.

Це фірми, через які здійснюється більшість фінансових операцій: наприклад, продаж реклами, виробництво програм, придбання обладнання, оплата праці тощо.

За інформацією Інституту Медіа Права, особливість структури власності телеканалу "1+1" якраз і полягає у тому, що офіційна структура власності дуже прозора і чітка, однак насправді навколо "1+1" існує від декількох до кількох десятків інших фірм, без контролю за якими не можливо ефективно розпоряджатися телеканалом.

Саме з цих міркувань конфлікт між Коломойським і Роднянським щодо 70 % Студії "1+1" має вирішитися виключно мировою угодою, оскільки, навіть якщо Коломойський виграє позов і отримає частку Роднянського в "1+1", контролювати повністю телеканал він не зможе.

Є ще одна схема, за якою раніше приховували значну присутність закордонних інвестицій в умовах їх обмеження. В цьому випадку цілком можливо, що Роднянський насправді володіє незначною часткою. І просто є підставною особою, на яку записані акції закордонного інвестора.

Інститут Медіа Права вважає, що за простою на перший погляд офіційною схемою власності криється інша, прихована схема, в якій задіяна ціла низка юридичних осіб, що мають вплив на телеканал "1+1".

Зробити висновки щодо розподілу сил в межах всіх компаній неможливо, однак інститут вважає, що лідируючі позиції у будь-якому разі все ще має пан Роднянський.

http://www.telekritika.kiev.ua/articles/162/0/7430/khto_i_jak_volodie_1+1/

Чи заборонять в Україні офшорам контролювати телевізійні компанії?

Наталія Данькова, "Телекритика" / 27.02.2006

Хто володіє українськими телеканалами? Хто їх контролює, купує?... Запитання майже риторичні, оскільки прозорість медіавласності схована за таємничою ширмою офшорів, політики і грошей. Але певні відомості про власників можна отримати і з відкритих джерел. Саме такий шлях отримання інформації з офіційних джерел пропонує Інститут Медіа Права.

В своїй доповіді «Прозорість медіа власності в Україні напередодні виборів» Тарас Шевченко, директор Інституту Медіа Права, презентував детальну схему медіавласності каналу «Інтер». Він наголосив на тому, що таку інформацію можна отримати, звернувшись до Державного комітету статистики України: *«Існує положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України. Всі відомості, які туди включаються, є відкритими, і надаються на запити громадян та юридичним особам. Це інформація, яка стосується керівників підприємств, засновників, розподілу часток в їхніх засновницьких правах, адреси і телефони. Для того, щоб отримати інформацію, наші колеги звернулися до головного міжрегіонального управління статистики у Києві».*

Як відомо, надання цієї інформації є платною: *«Плата залежить від обсягу інформації, - підкреслює Тарас Шевченко, - що запитується. Плата по одній юридичній особі складає 15 гривень. Оскільки, щоб дістати всю інформацію по «Інтеру», довелося відправити десять запитів, то це коштувало 150 гривень».*

Запит розглядається 5 днів. Тож, до офіційного розслідування Інституту Медіа Права: ЗАТ «Українська Незалежна ТВ-Корпорація» - таку назву має організація, яка мовить під логотипом «Інтера».

На першому рівні засновниками каналу є **Асоціація «Діловий світ»** - 51%, **ТОВ «Пегас телебачення»** - 20%, **ОРТ** - 29%.

- *«ОРТ, за неофіційною інформацією, контролюється російськими банками близькими до Кремля», - зазначає Тарас Шевченко.*
- У свою чергу, найбільша частка **ТОВ «Пегас телебачення»** (82,5 %) належала Ігорю Плужнікову (Ця інформація збиралась Інститутом у листопаді й грудні. Держкомстатистики не може гарантувати, що протягом останніх місяців не відбулося змін, про які йому ще не повідомили, які ще, відповідно, не внесені до реєстру).
- 17,3% володіє Компанія **«Пегас енд оверсіз сейлз лімітед»** (Британські Вірджинські острови). Про цю компанію, за словами Тараса Шевченка, більше інформації зібрати не можна: *«Бо офшори зроблені для того, щоб інформацію про них ніхто не отримав».* І решту, 0,2% частки «Пегас телебачення», має ТОВ «Берстед Україна», ця компанія ще неодноразово фігуруватиме в заплутаній схемі власності «Інтера».
- До складу **Асоціації «Діловий світ»**, яка має контрольний пакет акцій каналу, входить п'ять компаній, які, у свою чергу, мають своїх власників:
 1. Це вже згадувана ТОВ «Берстед Україна». 99,77% її статутного фонду належить Компанії «Берстед Лімітед», це теж Британські Вірджинські острови, і 0,23% належить Адвокатській фірмі «Коннов і Созановський»;
 2. ТОВ «Р.І.Ф. – Сервіс». 99,9% - знову ТОВ «Берстед Україна» і 0,1 % Колектив п-ва юридична фірма «Правокон»;
 3. ТОВ «Плау Ентерпрайес». 99,9% належить все тій ж ТОВ «Берстед Україна», і 0,1% - ЗАТ «Харчопромлізинг»;
 4. ЗАТ СК «Синдек». 99,7 % акцій цього закритого акціонерного товариства належать компанії ТОВ «Плау Ентерпрайес», власником якої, фактично, є ТОВ «Берстед Україна». Решта 0,2% має ТОВ «Фінансові контракти» і 0,1% ТОВ «Міжнародні медіа проекти»;
 5. Адвокатська фірма «Коннов і Созановський».

Таким чином, фактично Асоціація «Діловий світ» головний акціонер каналу, контролюється ТОВ «Берстед Україна», яка, у свою чергу, створена офшорною компанією «Берстед лімітед». (Крім цього, ТОВ «Берстед Україна» має 0,2 % ТОВ «Пегас телебачення».)

До того ж, за версією Тараса Шевченка, «Берстед лімітед» може мати стосунок до компанії «Пегас енд оверсіз сейлз лімітед» (17,3% ТОВ «Пегас телебачення»), оскільки обидві зареєстровані на Британських Вірджинських островах.

«Відповідно до цього, інформація, яку поширював Хорошковський, що він придбав «Інтер», принаймні, офіційним чином не відображена», - зазначив Шевченко. - «Основні ж висновки полягають в тому, що українські телеканали контролюються офшорними компаніями. Це означає, що встановити реальних осіб, які здійснюють контроль за цими телеканалами, фактично, не можливо. Тут можна покладатися хіба що на неофіційну інформацію. Протягом останніх років заборона телекомпаніям мати більше 30% іноземної власності в своєму статутному фонді надзвичайно легко обходила українськими телеканалами. Тобто, цю заборону відносили до першого рівня власності. По «Інтеру», наприклад, ОРТ Москва має 29%. Але на другому рівні легко можуть з'являтися всі учасники, зареєстровані на офшорах. За «Берстедом» можуть стояти московські компанії, можуть українські, можуть політики, бізнесмени, хто завгодно з будь-якої країни, і встановити це не вдасться, доки серед засновників фігуруватимуть офшори».

За словами Тараса Шевченка, держава має вирішити, чи хоче вона забезпечити прозорість і контроль. Адже при цьому мають бути прийняті серйозні рішення щодо заборони офшорам контролювати телевізійні компанії.

На думку Ігоря Куруса, заступника голови Національної ради з питань телебачення та радіомовлення, проблема медіавласності є актуальною не лише під час виборів: *«Телекомпанії – це дорога справа, і в неї треба вкладати гроші. А якщо вкладати гроші напряму, то це треба казати, де ти ці гроші взяв. От причина заплутаності власників. І це треба пам'ятати і не згадувати про проблему тільки під час виборів».* На думку Куруса, відкритість медіавласності стане можливою тоді, коли власники телеканалів зможуть представляти свої акції на фондових біржах: *«Оскільки при цьому компанії мають протягом 5 років вести свою діяльність відкрито».*

Адвокат Вячеслав Якубенко розказав про свою перевірку (яка вперше була опублікована на «Телекритиці», - «ТК») прозорості власності ЗМІ. Він звернувся до українських каналів з проханням надати інформацію по своїм власникам. Зайвим буде говорити, що цієї інформації він не отримав, але на деяких телеканалах він дістав цікаві відповіді.

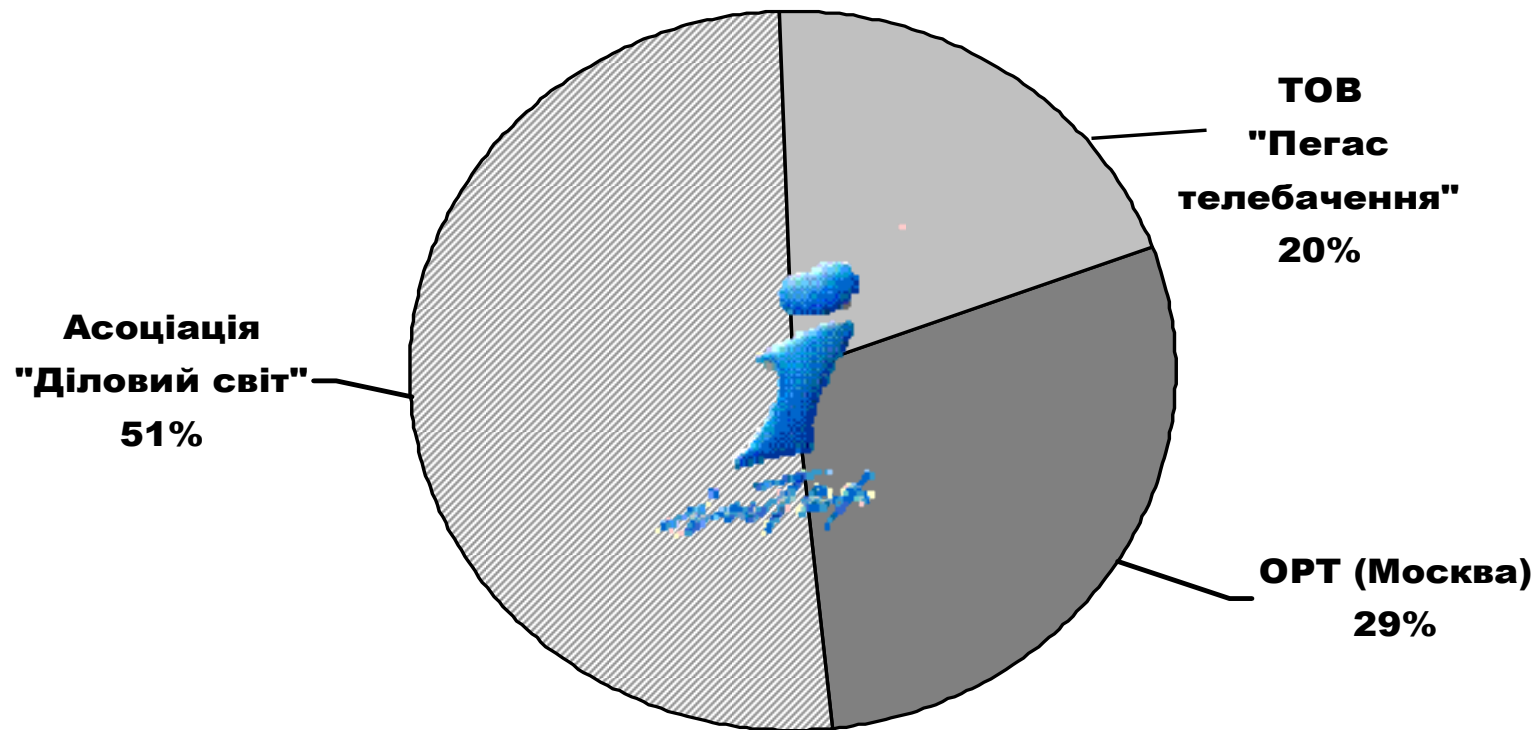
Приміром, на «1+1» Вячеслава Якубенка закликали звертатися до Міністерства статистики, якого не існує з 1998 року, на 5 каналі повідомили, що ця інформація нікого не цікавить, і на «Інтері» йому порадили оплатити діяльність адвокатської фірми «Коннов і Созановський», яка надаватиме відповідь на запит (і яка є одним з власників «Інтера»).

Чи допоможе прозорості медіавласності новий закон «Про телебачення та радіомовлення», що юридично вводить поняття «власник» (до цього в законодавстві фігурувало тільки визначення «засновник»), яке, за твердженнями медіаюристів, є доволі невдалим, не відомо. Адже в законі власником визначена та особа, яка набула права власності шляхом заснування, чи в інший спосіб, а це визначення може ще більше заплутувати. Оскільки, за словами Володимира Яворівського, Українська Гельсінська спілка з прав людини, з юридичної точки зору власність розуміють як контроль над певною юридичною особою. А за словами Ігоря Куруса, новий закон про телерадіомовлення дозволить дізнатися лише про українських власників каналів.

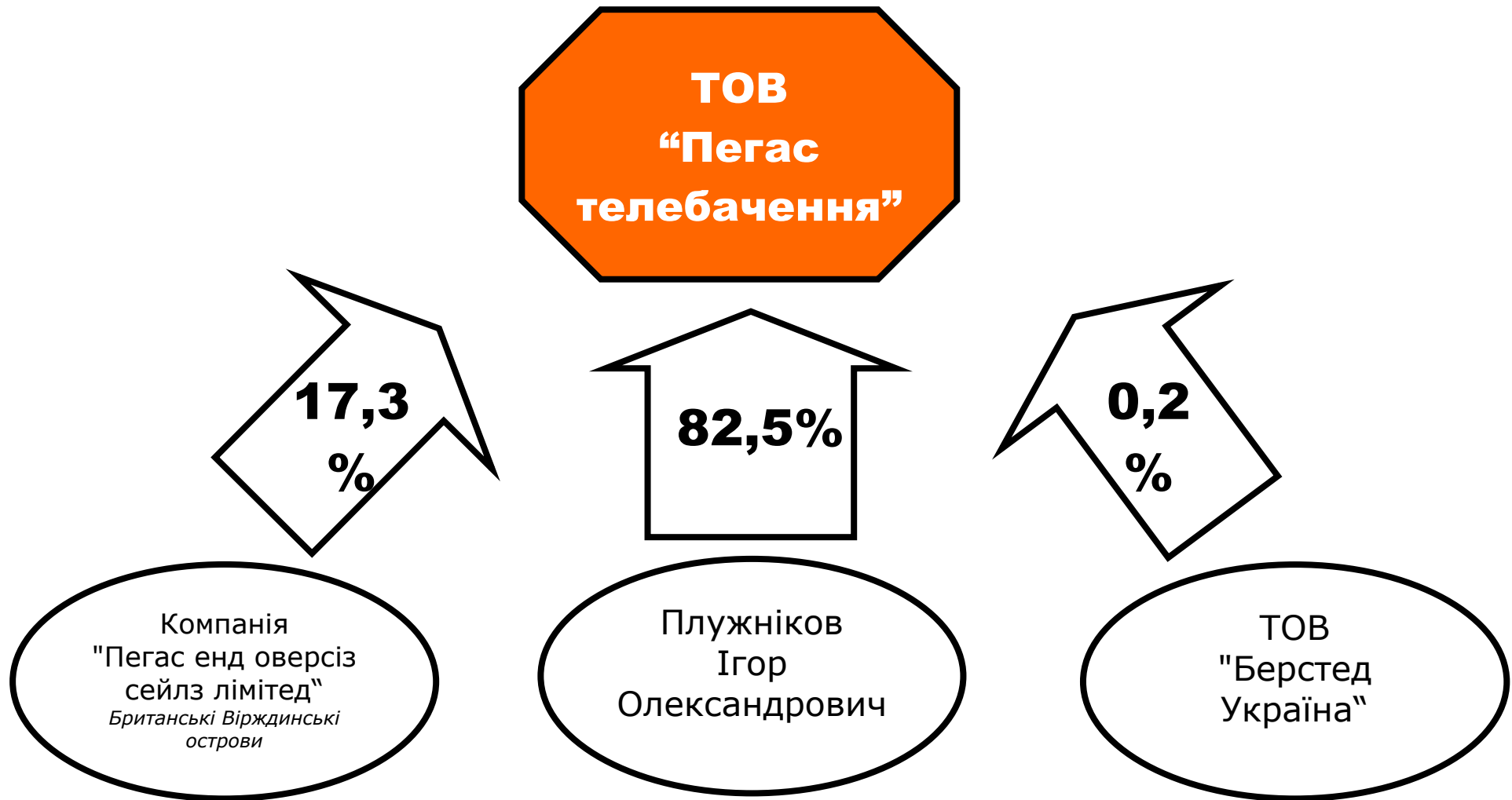
Отже, з прозорістю власності на телеканалах ситуація не така вже й безхмарна, хоч би як не намагалися керівники чи власники каналів ховатися за яскраву етикетку псевдовідкритості медіаполітики.

Приміром, подібна до «Інтеру» - ситуація з «1+1». Якою часткою статутного фонду володіє Роднянський? За його словами, це 20% (ще 20% належить Фуксману, решта СМЕ), однак, за офіційними даними того ж Інституту медіа права, його частка становить 70%.

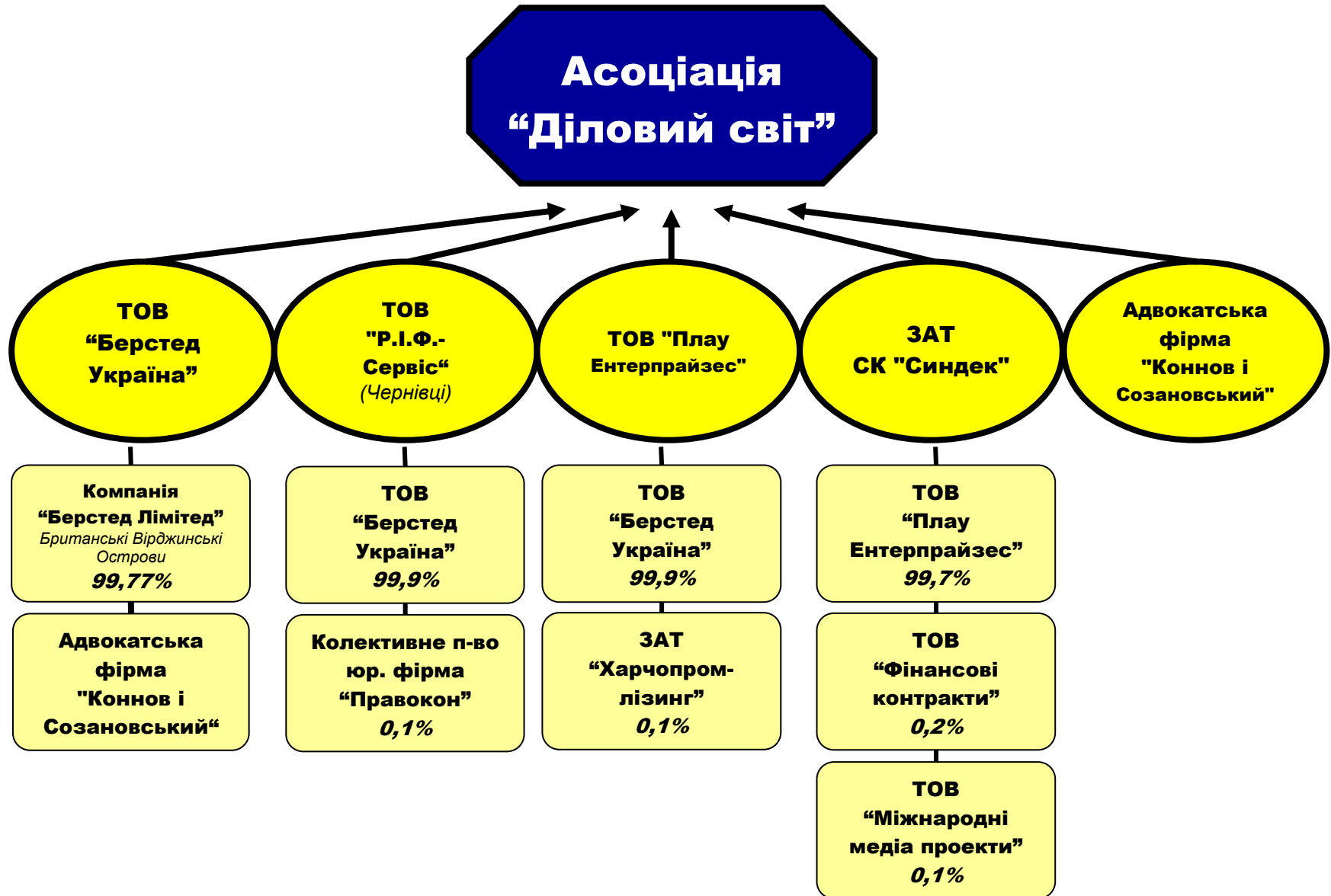
Схема власності ЗАТ "Українська Незалежна ТВ-Корпорація" (телеканал "ІНТЕР")

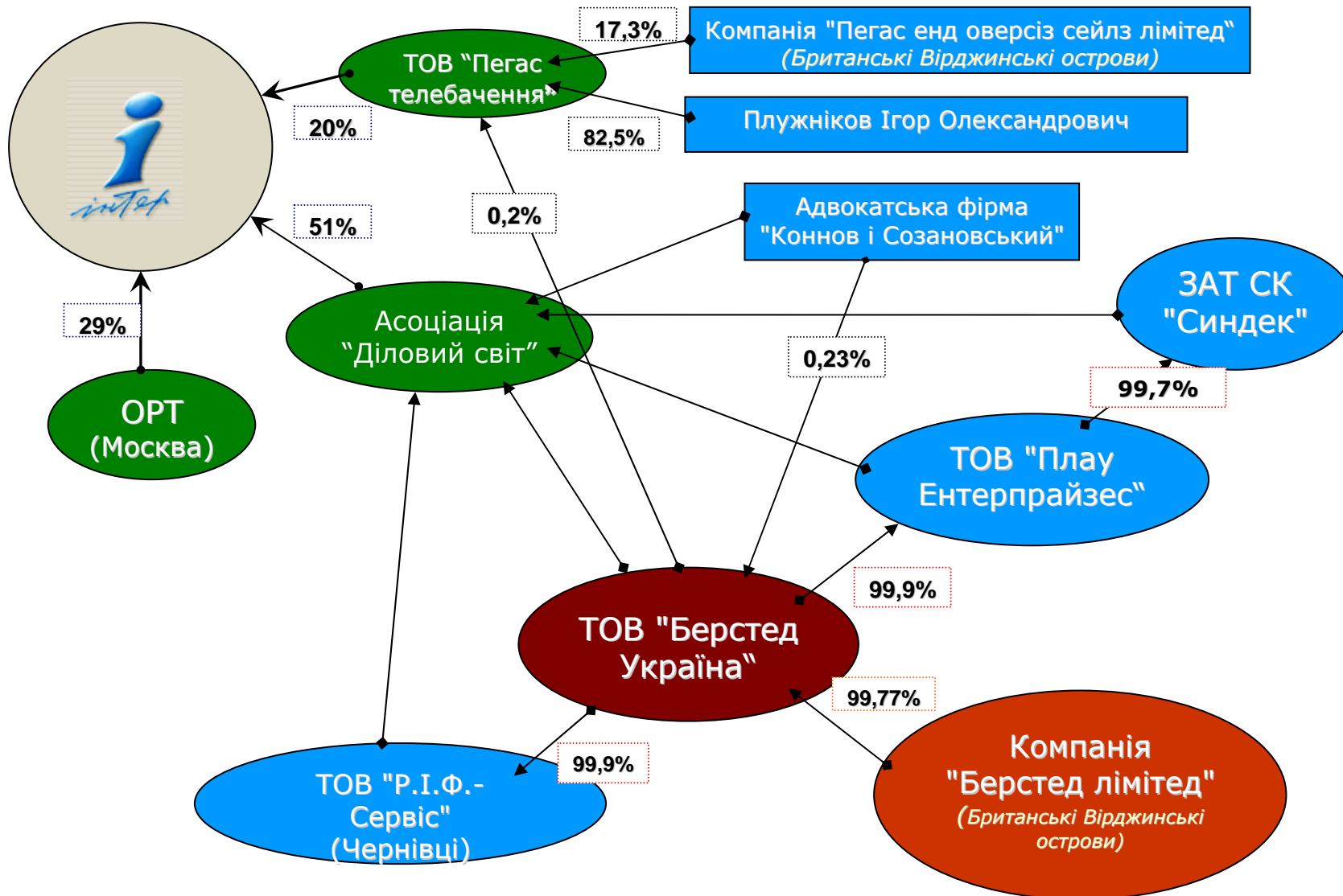
ТОВ "Пегас телебачення"

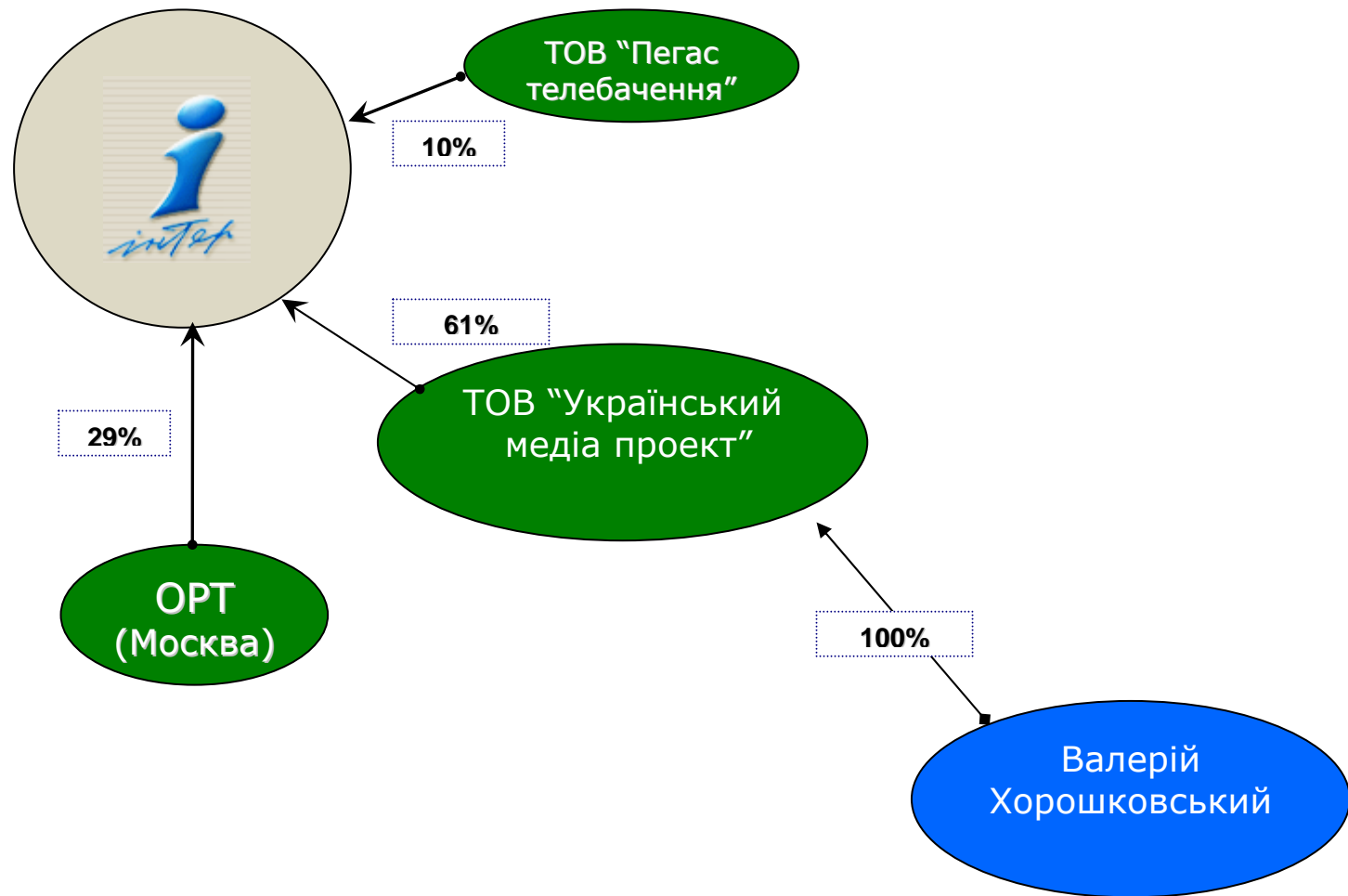
Асоціація "Діловий світ"

Загальна структура власності

Загальна структура власності

ІНСТИТУТ МЕДІА ПРАВА

Інститут Медіа Права є аналітичним центром, що об'єднує юристів, які спеціалізуються у медіа праві. Основною метою діяльності Інституту є розвиток законодавства у галузі мас-медіа, гарантування принципів свободи слова та інформації, захист прав журналістів та засобів масової інформації, сприяння вільному поширенню інформації.

Інститут засновано 1 лютого 2005 року.

Напрями діяльності:

➤ **розвиток законодавства:**

- аналіз чинних законів та законопроектів;
- розробка пропозицій до законодавчих актів;
- участь експертів Інституту в робочих групах із розробки законопроектів, зокрема в межах Громадської ради з питань свободи слова;

➤ **пропагування стандартів свободи слова та свободи інформації:**

- підготовка аналітичних статей, публікацій, збірників;
- участь у конференціях та семінарах;
- видання щотижневого електронного вісника про розвиток медіа права;

➤ **сприяння виробленню державної політики:**

- експерти Інституту розробляють пропозиції щодо компетенції органів влади в інформаційній сфері, щодо розподілу повноважень між різними органами влади, щодо концепцій інформаційної політики, концепцій розвитку телерадіопростору та ін.;

➤ **якісна правова освіта журналістів та юристів:**

• **дистанційна освіта**

- Інститут щопівроку проводить дистанційний курс із медіа права для журналістів, який є спеціальною формою навчання через електронну пошту;

• **школа медіа права**

- влітку 2005 року було проведено першу Літню школу медіа права для юристів із України;
- з 2006 року щоліта проводиться Міжнародна літня школа медіа права. Учасниками шкіл протягом 2006 р. стали юристи з 10 країн: України, Білорусі, Грузії, Молдови, Росії, Казахстану, Таджикистану, Вірменії, Азербайджану, Киргизстану.

• **освіта у ВНЗ**

- Інститут приділяє особливу увагу правовій освіті журналістів у вищих навчальних закладах.